Boris VIAN

İmparatorluk Kuranlar

Türkçesi
Ayberk Erkay

Mitos Boyut

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 308

Bu kitaptaki oyunun Fikir ve Sanat
Eserleri Yasasından ve yasalardan
kaynaklanan tüm hakları
yazarı ve çevirmenine aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oynanması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu oyunlardan yararlanmak isteyecek
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
oyunun yazarının ajansına ve çevirmeninin
temsilcisi olan yayınevimize
başvurmaları zorunludur.

Copyright
"Tous droits mondiaux © L'Arche éditeur, 86 Rue Bonaparte, 75006 Paris"

Türkiye Yayın Hakları:
Copyright © TEM Yapım Yayıncılık Ltd. 2008

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 308
Boris Vian / İmparatorluk Kuranlar

1. Basım: 2008

Baskı: Yeni Güven Matbaası -Topkapı / İstanbul; Tel 212. 567 69 20

TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Ağa Çırağı Sok. 7/2 Gümüşsuyu-80090 İstanbul
Tel: 212. 249 87 37-38 ; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: temyapim@yahoo.com - mitosboyut@gmail.com
web: www.mitosboyut.net

Mitos-Boyut Yayınları / Oyun Dizisi 308

BORIS VIAN

İMPARATORLUK KURANLAR

[Les Bâtisseurs d'empire ou le Schmürz]

Türkçesi:
Ayberk ERKAY

Mitos Boyut

İÇİNDEKİLER

Yükseliş, Nereye Kadar? / Ayberk Erkay,... 5

İmparatorluk Kuranlar,... 13

YÜKSELİŞ, NEREYE KADAR?

Ayberk ERKAY

Karşınızda Boris Vian tiyatrosunun en şöhretli ve en karanlık yapıtı: *İmparatorluk Kuranlar yahut Şilmürz.*

Zaman daralıyor! Yer daralıyor! Ve Gürültü! Alarm verildi! Bir aile kaçıyor! Patafizikçi söz üstadının kaleminden bir meçhule kaçışın öyküsüne hoş geldiniz.

Vian'ın yazdığı ilk oyun olan *Kasaplığın Elkitabı*'nın çevirisine önsözümüzde, sözün büyücüsünün tiyatrosu üzerine birkaç söz söylemiştik. Demiştik ki, Vian tiyatrosu kışkırtır, aşağılar, küfreder, saldırır... ve güldürür... ve hepsi bir yana, düş kadar özgürdür. Düş'ün ve söz'ün kapıları yine ardına kadar açılıyor; Vian'ın oyuncak sandığından büyükler için çıkardıkları yine zihinleri zorluyor; buram buram Vian tılsımı kokan, müthiş bir düş ve söz cümbüşü İmparatorluk Kuranlar. Vian'ın söz icatlarıyla dolup taşıyor. Düş gücü sahneye yayılıyor. Söz'ün ve düş'ün paha biçilmez şekilleri cömertçe sergileniyor ama bir şey silinmiş gibi bu oyunun dünyasında: Merhamet. Vian bu sefer kimseye acımıyor, ikiyüzlü olanı var gücüyle itiyor yerin dibine doğru, hemen her satırda üstüne atılıyor, aşağılıyor, alay ediyor. Vian'ın en sert saldırılarından biriyle karşı karşıyayız. Ama Vian bu; canı yansa da, can yaksa da bir avuç kahkaha sunmaktan geri durmuyor.

Oyunun kimlik bilgilerine kısaca değinmek gerekirse, Vian edebiyatının "en"lerinden biri olduğunu en başta belirtmek gerek. İmparatorluk Kuranlar, on oyunluk Vian tiyatrosunun son oyunu ama daha önemlisi, bu tiyatronun dünya çapında üne kavuşmuş, en çok sahnelenen ve en çok ses getiren yapıtı. Bu parlak kariyerine rağmen, Vian'ın sahnede

göremediği bir oyun. Oyun demişken, şunu eklemek gerek; Boris Vian *İmparatorluk Kuranlar*'ı 1957'de kaleme almış olsa da oyunun hikâyesi, ana hatlarıyla Vian'ın zihninde 1950'den bile önce belirmeye başlamıştı ve Vian bu burjuva ailenin hikâyesini bir romanda anlatmayı düşünmüştü. Bu roman taslağından oyuna doğru ilerleyen süreçte pek bir değişiklik olmadığını da ekleyelim.

Boris Vian'ın uzun bir süre boyunca zihninde şekillenen ve 1957'de, on beş gün içinde son halini alan İmparatorluk Kuranlar, Vian'ın karanlıkta kalmış birçok sözü gibi Patafizik Koleji tarafından gün ışığına çıkarıldı. Kolej tarafından yayınlanan "Dossiers du College de Pataphysique" derlemesinin, patafizik takvimine göre 29 geueles 86, yani 23 Şubat 1959 tarihli 6. sayısında ilk defa, hemen ardından aynı yılın mart ayında ikinci defa yer bulan İmparatorluk Kuranlar yahut şümürz, 22 Aralık 1959 günü, Théatre National Populaire tarafından kiralanan Theatre Récamier'de, Jean Vilar'ın yönetiminde sahnelendi. Fakat Vian bundan birkaç ay önce, 23 Haziran'da hayatını kaybetmişti. Vian, diğer pek çok oyununun aksine, bu oyununu sahnede göremedi, fakat oyun, *"J'Irai cracher sur vos tombes"*ın (Mezarlarınıza Tüküreceğim) okuyanları ya da *"Le Déserteur"*ün (Firari) dinleyenleri vurduğu kadar, gelecekteki izleyicilerini vurmayı başardı.

Peki, Vian'ın bu defa derdi kiminle, neyle? Bu defa kimin üzerine yürüyor patafizikçi "birinci sınıf kasap"? Sınırları daha fazla aşmasına izin vermeden, karşısına dikilmek gereken düşman kim?... *Kasaplığın Elkitabı*'nı hatırlayalım; Vian'ın 1946 başlarında yazdığı o ilk oyunuyla, 1957'de yazdığı bu son oyunu yan yana koyunca gözümüze bir şey çarpıyor: Düşman şekil değiştirmiş. Bu defa düşman çok daha güçlü, daha sinsi ve daha göze görünmez. O ilk oyunda, kı-

zını evlendirmeye çalışan Arromanches'lı at kasabı zaten bir savaşın ortasında kalmıştı; taraflar belliydi, silahlar belliydi, zaten savaşın hangisi olduğu da belliydi, bir dünya savaşıydı; bir tek kazanan pek belli değildi ama o da zaten kasabın pek umurunda değildi, Vian'ın önsözünde dediği gibi, onun asıl derdi, "bir Alman'la dört senedir yatan kızını, yine o Alman'la evlendirip, evlendirmeyeceğiydi". Fakat bu defa durum farklı, tehlike daha büyük, üstelik gizlenmesini daha iyi biliyor. Oysa olan biten ne? Léon Dupont ve ailesi durmadan yukarı çıkıyorlar, hepsi bu. Taşınma meraklısı bir ailenin başından geçenlere tanık oluyoruz. Gerçekten, hepsi bu. Çünkü bunu onlar bize söylüyor. Diyorlar ki, biz sadece yukarı çıkıyoruz, tehlike mehlike yok, tehdit yok, hayat güzel, hepsi bu. Ama küçük kızın dediği gibi "bildiklerini geride bırakıp" çekip gitseler bile, birçok şeyi aşağıda unutsalar bile, yukarı kata hep yanlarında çıkardıkları şeyler var; cevapsız sorular. Onlar da, biz de, hatta Vian'ın kendisi de, Vian'ın bitmek tükenmek bilmeyen sorularına maruz kalıyoruz; ardı arkası kesilmeyen, cevaplanması zor, hatta kimileri için sorulması dahi zor sorular bunlar. Vian'ın kendi hayatından sorular bunlar aynı zamanda, *Kasaplığın Elkitabı*'na önsözümüzde belirttiğimiz gibi, İmparatorluk Kuranlar'da düşmanı içeriden vurmaya kalkacaktır Vian, bunu yapabileceğine inanıyordur çünkü o düşmanla kendisi de yüz yüze gelmiştir zamanında.

İlk soruya geri dönelim -Léon Dupont da akıl yürütmesinin sonucunda buna varıyor ya zaten, "önce düşmanı tespit etmek gerek". Düşman kim? Düşman, yara bere içinde, orası burası kanayan, yerinden kalkmaya mecali kalmamış, insanlığın uzağına düşmüş, sakat bir mahluk mu? Beklenmedik anda, birden yoktan var olan, tehdit eden, emir veren, çıldırtan bir Gürültü mü? Neyin nesi, kimin nesi oldukları-nın zerre kadar önemi kalmamış, yalnızca "ötekiler" mi?

Yoksa o düşman, içeriden biri mi? Muhtaç olunan bir hizmeti, keyfi kaçtı diye satmaktan vazgeçip, çekip giden, insanları yarı yolda bırakan, çenesi düşük bir hizmetçi mi? Kırk yıllık mutlu mesut bir evliliğin ardından, bir anda, ortada fol yok yumurta yokken, koskoca bir adamı tek başına bırakıp gidecek, o adamı bir "hücreye" kapatacak kadar gaddarlaşan bir anne mi? Peki, düşman bir evlat olabilir mi? Kendi canından bir küçük kız, saçma sapan soruları ve akıl yürütmeleriyle hayatı cehenneme çeviriyor olsa da düşman olabilir mi, ya da "Ona verilen eğitim buna müsaade eder mi"? Yoksa tehdit daha da mı yakında? Léon Dupont aynaya baksa, düşmanla göz göze gelebilir mi? Bir soru daha, yoksa düşman denen şey daha kalabalık olabilir mi, tek bir kişiden ibaret değil mi, yoksa düşman büyük bir politika, kusurlu ama egemen bir sistem olabilir mi?

Bütün bu soruları Vian sordurtuyor. Cevaplamaya da kalkışmıyor. Sahne üzerinde bir hikâye anlatıcısı Vian. Yalnızca gördüklerini paylaşıyor. Sorunlara yakıştırdığı patafizik çözümleri bizlere sunuyor. Patafizik çözümler düş'ün ve söz'ün çözümleridir. Vian'ın düş'ünden ve söz'ünden bir parçaya konuk oluyoruz... ve patafizikçi Vian, asla yargıç olmaya heveslenmiyor.

Durun, daha bitmedi sorular. Oyunun ruhuna uygun olarak, biraz daha akıl yürütelim. Düşmanı tespit ettik diyelim –tabii şüphesiz, herkesin tespiti kendine. Ama ortada bir şey var, bir şümürz var. Karşı konulacak düşman, şümürz mü? Belki. Ama oraya gelmeden, daha mühim bir muammaya çarpıyoruz. Bu şümürz, gerçekten var mı ki? Vian yine sordurtuyor işte ve yine başa dönüyoruz: Gerçek kim? "Yaşı kırk dokuz, dişleri sağlam, boyu bir metre seksen santim..." olan Léon Dupont mu? Düğün merasimlerini bir çırpıda hatırlayabilecek kadar hafızası kuvvetli karısı mı? "Epey büyüdüğü" anlaşılan kızı mı? Ailesi mi gerçek olan? Yoksa tüm

aileyi yerinden eden, dışarıdan gelen, "tarif etmesi zor, korkunç" Gürültü mü? Peki, ya orada hep var olan ama belki de yok olan, dövülen ama görülmeyen, tehdit eden ama sorundan sayılmayan, "kimse"den sayılmadığı için odada sağa sola ateş edilebilen o mahluk, şümürz mü gerçek? Yoksa yine o düşman, o sakat sistem mi daha gerçek ve bunların hepsi küçük birer yalanlar?

Yine cevapsız sorular. Düşman gibi, gerçeğin ne olduğunu söyleyen de yok. Herkes kendi payına düşeni alıyor bu sorulardan. Yeri gelmişken, bu yönüyle de özgürlüğe sonuna kadar kapısını açmıştır Vian tiyatrosu. Sahibi tarafından bilerek sahipsiz bırakılmıştır. Dileyen herkesin çekiştirmesine açıktır, bir o kadar da ceşurdur. Gerçeğe dönersek... evet, düşman gibi o da sinsidir, sürünerek ilerler, göze görünmezdir fakat bütün bunların içinde Vian'ın kara mizahının hep var olduğu unutulmamalı. Hani "savaş denen o ucube şeyin", sebepleriyle, sonuçlarıyla, her şeyiyle Vian'ın gözünde ne kadar basit bir oluşum olduğunu hatırlamak yeterli. Gerçek de lafın olsun diye muammadır Vian'da; yoksa görebilen için her şeyiyle ortadadır. Yani mesele görebilmektedir, algılayabilmektedir. Gerçeği ya da düşmanı algılayabilmek ve başkasına algılatabilmeye soyunur Boris Vian... ve Anna, bir ara Léon'a bir başkasının ağzından konuşur; Vian, Alfred Korzybski'yi davet etmiştir oyununun içine. Vian'ı derinden etkileyen "Sémantique Générale"in (Genel Semantik) kurucusu Korzybski'nin dediği şudur; gerçek, dil ile algılanır.

Sözün büyücüsü Vian ve söz... Bu ikiliden biri özne diğeri nesne değildir, biri kullanıcı, diğeri araç değildir, biri kalem, diğeri kâğıt değildir. Sözsel bir var oluşa şahit oluyoruz Vian'ın sanatında. Cruche yalnızca aynı anlama işaret eden sıfatları sıralamıyor, öyle var oluyor; Zenobya yalnızca laf cambazlığı yapmıyor, öyle var oluyor; Boris Vian yalnızca kelimelerle oynamıyor, yalnızca dile kendi elleriyle şekil

vermiyor, Vian söz ile var oluyor. Tıpkı "İmparatorluk Kuranlar" bir dil şenliğidir" diyen Raymond Queneau gibi, Alfred Jarry gibi... Diğer patafizikçiler gibi, OULIPO'cular gibi. Ve Vian'ın bu düş dünyasında bir İmparatorluk kuruluyor! Neyin imparatorluğu bu?

Herkesin cevabı kendine; bir varsayım: İmparatorluk Kuranlar'ın, Vian dahil birçokları tarafından dile getirilmiş, yine Vianca söylersek, çırılçıplak meydanda duran, kolaylıkla göze çarpan bir çekirdeği var: Burjuvazinin ahlaki ve maddi değerlerinin çöküşü. Léon Dupont ve ailesi işte bu değerlerle yaşıyor ve bu değerleri yaşatmaya çalışıyor. Daha sahnenin ilk tasvirinde, burjuva tarzı bir dünyada olduğumuzu söylüyor Vian. Ama pek de bir şey kalmamış bu burjuva ailenin elinde. Yalnızca II. Henri'den kalma bir büfe... ve yukarı çıktıkça daha da azalıyor eldekiler, sonuçta hiçbir şey kalmıyor. Ama burjuvazi orada da yaşıyor. Elde hiçbir şey kalmasa da burjuvanın değerleri yaşıyor Léon Dupont'la beraber. Peki, nasıl oluyor da talep ettiği hiçbir şey elde kalmamış, yok edilmiş, tükenmiş, ya da çekip gitmiş olsa da, burjuva sağ kalabiliyor? Demek bu var oluşun kıstasları bu kadarla sınırlı değil. Demek başka bir şey daha var göze görünmeyen ama var olan ve o değerleri var eden, onları canlı tutan. O değerler nasıl hâlâ "gerçek" kalabiliyorlar? Çünkü gerçeğin algısı için gerekli olan şey, idealler değil, kurallar değil, kartvizitler değil, envanterler değil. Çünkü sözle var oluyor burjuva. Yok edilemez sözle gelen var oluş. Léon Dupont'un, karısının, hizmetçilerinin ve hatta Gürültü'nün sesleri, burjuvazinin sesi. Sözle ayakta kalıyorlar, sözle var oluyorlar. Vian edebiyatı gibi, patafiziğin işaret ettiği gibi, sözün yaratı gücüyle can buluyorlar. Başta belirttiğimiz gibi, kelime oyunları, yinelemeler, sıralamalar vs. damardan akan kan işlevi görüyorlar Vian'ın kişilerinde. Ama elbette herkesin sözü farklı, herkesin var oluşu farklı.

Sorun da o anda ortaya çıkıyor. Herkesin arkasında durduğu, güvendiği, benimsediği tek bir söz yok. Yalnızca Dupont ve ailesi yok o iki oda bir salondan ibaret şatoda. Bir de şümürz var. Duruyor. Kanıyor. Dövülüyor. Acı çekiyor. Ama onun sesi farklı. Onun sesi, yok. Sessizliğinin sesiyle var oluyor şümürz. Gerçekliği bir muamma. Gerçek, sözle algılanıyorsa şayet, o yok. Ama sessizlik de bir sözse, onun varlığı devasa. Onu gören biri varsa gerçek. Kimse görmüyorsa, hayal. Hani baba "gene de dönüyor!" diye haykırıyor ya, şümürz de o misal, gene de hep orada. Burjuva ailenin sesine karşı duruyor. Başından sonuna dayak yese de pes etmiyor. Savaşıyor şümürz. İşte Vian tiyatrosunun patafizik düşü: Sözlerin savaşı... ve bu imparatorluk, bir söz imparatorluğu... ve yeni bir imparatorluk kurmak için, eskisini yıkmak gerek.

Vian'ın özgür düş gücüyle yarattığı İmparatorluk Kuranlar, onu sahneye koymak isteyenlere de müthiş bir özgürlük sunuyor. Bu oyunun Vian'ın tüm dünyada en çok sahnelenen oyunu olduğunu tekrar belirtirken, bütün bu farklı temsillerdeki algı ve sunum faklılıklarının da kayda değer olduğunu söylemek gerek. Çünkü cömertçe paylaşıyor Vian; yargılamıyor ve kimseyi hapsetmiyor. Vian'ın düşünden çıkıp sözüne yansıyanları, herkes dilediği gibi görüyor, dilediği gibi gösteriyor. Fakat *Kasaplığın Elkitabı*'na önsözümde üzerinden geçtiğim bir noktaya şimdi geri dönmem gerek. Tekrarlamış olacağız fakat Vian çevirileri, Vian tadında metinlerdir. Çünkü derdi sözün kendisi olan, sözle oynayan birinin söylediklerini tekrar, hem de başka bir dilde söylemeye çalışmak nafile bir çabadır. Dedik ya, İmparatorluk Kuranlar'da var olanlar, sözle var oluyorlar. Ve bizim yapmaya kalkıştığımız, bir var oluşu "çevirmeye" çalışmak, ne kadar mümkünse artık...

Son olarak, *İmparatorluk Kuranlar*'da bu sözsel var oluşun ve onu çevirmenin kesiştiği noktada duran bir "sorun"dan bahsetmek istiyorum: Vian'ın en büyük düşsel icatlarından biri: *Şümürz* ya da orijinal haliyle *"Le Schmürz"*. Vian ve eşi tarafından icat edilen, aslında var olmayan *"le schmürz"*, Vian ve dostlarının kendi aralarında, kötü, işe yaramaz, ya da herhangi bir isim bulamadıkları bir "şey"i işaret etmek için kullandıkları bir söz. *İmparatorluk Kuranlar*'a Vian tarafından dahil edilerek, var kılınan bir söz, bir isim. Oyunun diğer birkaç farklı dile yapılmış çevirilerinde, *"schmürz"*ün olduğu gibi bırakıldığını belirtmek istiyorum. Ama bir soru var ki, bir türlü gitmek bilmiyor: *Schmürz* nedir? *Schmürz*, anlamdan yoksundur. Zihindeki karşılığı "boşluk" kelimesi değil, "boşluğun kendisidir". Oysa o sahnededir, yaşıyordur, vardır. Adı olmasa da vardır. Zaten Dupont ailesi de bilmiyordur onun adını. Yalnızca varlığını biliyorlar, ama görmek istemiyorlardır. Varlığı sahicidir, ama varlığının anlamı yoktur. *"Schmürz"* işte o sahnedeki "şey"i gösterir ama o, orada var olmasına rağmen, hiçbir şeyi göstermez. O yüzden, bana kalırsa, *"le schmürz"*, *schmürz* de olur, *şümürz* de... zıkkım da.

Gecenin bir yarısı, hayat ne de güzel geçip giderken dışardan gelen bir 'Gürültü' duyulur; korku çıkagelir, geçmişin valizlerini yüklenirler, kan ter içinde çürük basamaklardan yukarıya, bir kat daha daha üste çıkarlar... daha yükseğe, en yükseğe, en üst kata... ve küçük kız sorar: "İyi ama neden?"

BORIS VIAN

İMPARATORLUK KURANLAR

[Les Bâtisseurs d'empire ou le Schmürz]

Türkçesi
Ayberk ERKAY

KİŞİLER

BABA	
ŞÜMÜRZ (Schmürz)	
KOMŞU	
ANNE	
ZENOBYA	Kız
CRUCHE	Hizmetçi

BİR

Burjuva tarzına uygun şekilde dayanıp döşenmiş, bilindik bir oda; dip tarafta II. Henri devrinden kalma antika bir büfe; bir köşede yemek masası ve sandalyeler; perdeleri kapalı pencereler; gereken yerlere açılan kapılar. Yemek masasının durduğu köşenin karşısında, bir aşağıdaki kattan bu kata çıktığı anlaşılan merdivenin başı bulunuyordur ve bu merdiven, bir üst kata çıkıyormuşçasına yukarı doğru uzanmaktadır. Sahnede kimse yoktur, perde kapalıyken bile boştur, kalktığında da boş kalır. Merdivenden gelen sesler duyulur; bu sesler, aşağı kattan yukarı çıkanlara aittir.

BABANIN SESİ *(Aceleci)* Hadi Anna, acele et... beş basamak daha. *(Birisinin sendeleyip düştüğü duyulur, ardından bir feryat.)* Ayağımı bastığım yere elini koyma diye kaç defa tembih ettim Zenobya... Ama disiplinden haberiniz yok ki... Olacağı buydu...

ZENOBYA'NIN SESİ *(Söylenerek)* En önden giden niye hep sen oluyorsan?

BABANIN SESİ *(Dehşet içinde)* Sus...

(Dışarıdan, tarif etmesi zor, korkunç bir gürültü duyulur. Derinden gelen, kulak tırmalayan, acı acı yankılanan bir gürültü.)

ZENOBYA'NIN SESİ *(Sakin)* Korkuyorum.

BABANIN SESİ Çabuk... son bir gayret!..

(Baba sahnede belirir, bir alet çantası ve birkaç tahta parçası taşıyordur. Tökezler, sonra doğrulur ve etrafına bakınır. Bu sırada ailenin geri kalanı da sahnede belirir: Zenobya, on altı, on yedi yaşlarında genç bir kızdır. Anna,

anne, otuz dokuz, kırk yaşlarındadır. Baba ise elli yaşlarında, sakallı bir adamdır. Bir de hizmetçi kadın, Cruche[1] *vardır. Hepsinin elleri kolları paketlerle, valizlerle doludur... Ve bir köşede, şümürz, çoktan beri oradadır. Paçavralara bürünmüştür, hemen her tarafı bandajlarla sarılıdır. Bir kolu askıdadır; boştaki eliyle bir değneğe tutunuyordur. Topallıyordur, orası burası kanıyordur, bakılmayacak kadar çirkindir. Bir köşeye siner.)*

BABA Vardınız sayılır çocuklar. Bir adım daha.

(Sokaktan, yani pencerelerden, bir kez daha gürültü duyulur. Zenobya burnunu çeker.)

ANNE Tamam bi'tanem, tamam...

(Kızını kucaklamak için hareketlenir, ama Baba onu durdurur.)

BABA Anna! Gel buraya yardım et. Geciktirmeye gelmez bu iş. *(Merdivenin başına gider, merdivenin aşağı kata inen ağzını tahtalarla kapatmaya koyulur; anne yardım etmek için atılır, giderken şümürzü fark eder, birden donakalır, kötü bir bakış atar ve omuzlarını silker.)* Sen tut şu tahtayı, ben gidip bir çivi bulayım. *(Alet çantasını karıştırır ve bir çivi bulur.)* Aslında vidalamak lazım ya bunları, o da ayrı bir dert.

ANNE Niye ki?

BABA Birincisi, vidam yok. İkincisi, tornavidam yok. Ve üçüncüsü, vidalarken hangi tarafa çevirmek gerek, bilmiyorum.

ANNE Bak şöyle... *(Yanlış yönü gösterir.)*

BABA Hayır, asıl böyle.

(Doğru yönü gösterir. Sokaktan gelen gürültü şiddetlenir, Zenobya öfkeyle bağırır çağırır.)

ZENOBYA Hadisene, çabuk!

BABA Uğraşıyoruz işte... sen de lafa tutmasan olmaz.

(Çiviler)

ANNE Nasıl yani, şimdi ben mi lafa tutuyor oldum seni?

BABA Tartışmaya lüzum yok bi'tanem. *(Anne'nin üzerine atılır ve onu ateşli bir şekilde öper.)* O la la, bana ilham veriyorsun... *(Tahtaları çivilemeye koyulur.)*

ZENOBYA Acıktım.

ANNE Cruche, küçüğe yiyecek bir şeyler verin.
(Bu arada hizmetçi, şümürz'e yaklaşmaktan itinayla kaçınarak, hemen her şeyi yerleştirmiştir.)

CRUCHE Peki madam. *(Zenobya'ya)* Yumurta, süt, güveç, yulaf çorbası, çikolata, kahve, yağlı ekmek, kayısı reçeli, üzüm, meyve, sebze ister miydin?

ZENOBYA Hayır, yemek yemek istiyorum.

CRUCHE Sen bilirsin. *(Bir paket bisküvi uzatır.)* Al bakalım, madem canın bir şey istemiyor, bunu ye.
(Tekrar şümürz'ün önünden, mümkün olduğunca uzağından geçer. Baba çekicini yere bırakır, ayağa kalkar.)

BABA Of!.. Bu iş tamam... İyice bir dinlenmeyi hak ettik. *(Gerinir)*

ANNE Deri ucuza çıkacak bu sene.

BABA Nasıl dedin?

ANNE Şöyle dedim, deri ucuza çıkacak bu sene. Baksana, öküzler kendileri geriniyorlar. Eski bir Normandiya deyimi canım. Bilmen gerek.

BABA Niye bilmem gerekiyormuş?

ANNE E Normandiya'da at kasaplığı yaptıydın ya bir zamanlar, unuttun mu? Ta eskilerde? Mazide?

BABA Yok... hatırlayamadım.

ANNE Hani Arromanches'dayken...

BABA Hadi canım? Sahi mi? *(Sakalını kaşır.)* Tuhaf, çok tuhaf. *(Şümürz'ün yanına gider, suratına tokadı indirir, geri döner, halen düşüncelidir.)* Ne yalan söyleyeyim, çok şaşırdım.

ANNE Neden?

BABA Şaşırdım işte, o kadar. Uçmuş gitmiş aklımdan. *(Ellerini birbirine vurur.)* Eee Cruche, yerleştirdin mi sağı solu? Bitmedi mi hâlâ? *(Odaya göz gezdirir.)* Burası da pek güzelmiş canım.

(Anne şümürz'ün yanına gidip, onu defalarca tekmeler.)

ZENOBYA *(Gözü büfede)* Burası korkunç.

BABA Nasıl? Beğenmedin mi yoksa?

ZENOBYA Bu daha ne kadar böyle devam edecek? Daha böyle kaç defa gecenin bir yarısı, sahip olduklarımızı terk edip, bildiğimiz yerleri, güneşi, ağaçları arkamızda bırakıp, kaçar gibi gitmek zorunda kalacağız...

BABA Yapma canım, ne varmış halimizde... baksana şu merdivene...

ANNE Aman onun da bir şeye benzediği yok yani, çocuk onda haklı.

BABA Bence hiç de fena sayılmaz. Yeter ki şöyle bir merdivenin olsun, zifiri karanlıkta bile çıkarsın istesen...

(Hızını alıp birkaç basamak tırmanır, hemen sonra geri iner.)

ANNE Eskisi daha iyiydi.

BABA Bana sorarsan bir farkı yok.

(Ellerini silkeler.)

ZENOBYA Nasıl böyle söylersin? Aşağıdayken, kendi odam vardı benim...

BABA Kendi odan mı? Aşağıda üç tane odamız vardı, aynı burası gibi. Sen de oturma odasında uyuyordun.

ZENOBYA Hayır, dünkünden bahsetmiyorum... Çok eskiden diyorum, aşağıdayken...

BABA *(Anne'ye)* Kendi odası mı vardı?

ANNE Pek hatırlayamadım. *(Zenobya'ya)* Senin kendi odan mı vardı?

ZENOBYA Evet, kendi odam vardı; sizinkinin hemen yanında, küçük salonun karşısında.

ANNE Nasıl, hangi küçük salonun?

ZENOBYA O küçük salonun işte, koyu kırmızı koltukları vardı hani, Venedik'ten gelen aynası, kırmızı ipekten tatlı perdeleri. Kırmızı da bir halısı vardı, bir de yaldızlı avizeleri.

ANNE Zenobya, dediklerine inanıyor musun sen?

ZENOBYA Evet, dediklerime inanıyorum.

BABA Ben hiç öyle şeyler hatırlamıyorum... Peki, nasıl oluyor da sen, daha küçücük çocuk...

ZENOBYA Ondan ya zaten; sadece gençler hatırlar. Yaşlılar, her şeyi unutur.

BABA Zenobya, karşında annenle baban var, saygılı konuş.

ZENOBYA Altı odası vardı.

ANNE Altı oda mı! Aman aman! Biter mi onun temizliği!

ZENOBYA Cruche'ün de kendi odası vardı! Ve o, burada değildi!

BABA O kim, kim burada değildi?

ZENOBYA O!

(Parmağıyla, hareketsiz duran şümürz'ü işaret eder. Uzunca bir sessizlik.)

ANNE *(Temkinli)* Zenobya, küçük kızım benim, kimden bahsediyorsun sen?

BABA Zenobya, gel uzan şöyle biraz.

(Bu arada Cruche sol taraftan çıkar. Anne ve baba Zenobya'ya yaklaşırlar.)

ANNE Kimsecikler yok ki burada. *(Şümürz'e yaklaşır ve hışımla vurur.)* Gördün mü bak.

(Zenobya'nın nefesi kesilir.)

ZENOBYA *(Boğulur gibi)* Altı odası vardı... biz vardık, yalnız... pencerenin önünde ağaçlar.

BABA *(Omuz silker)* Ağaçlarmış! *(Şümürz'e yaklaşır, defalarca vurur.)* Ağaçlar... *(Ellerini siler.)*

ZENOBYA Tuvalet bembeyazdı...

(Cruche içeri girer.)

CRUCHE Mösyö...

BABA Ne var yine?

CRUCHE Burada sadece iki oda var, ben nerede uyuyacağım?

BABA Hım, bakalım... biz üçümüz, karım, kızım ve ben, öbür odaya geçeriz... siz de... siz de burada uyursunuz...

CRUCHE *(Kararlı, soğuk bir tavırla)* Olmaz.

BABA *(Canı sıkılmış, gülerek)* Olmaz ha... bu kadar yani, olmaz... iyi... peki... hım...

ANNE *(Baba'ya)* Şuraya bir bölme yapıverirsin onun için. *(Cruche'e, sert bir tavırla)* Buna da hayır diyecek haliniz yok herhalde?

CRUCHE *(Omuz silker)* Mösyö bana bir bölme yaparsa... *(Morali bozuk halde şümürze yaklaşır, ona vurur.)* Kendi bölmem olursa, uyurum artık burada, n'apayım... *(Yine omuz silker ve birkaç kap kacak alıp diğer odaya geçer. Sessizlik.)*

ZENOBYA Gördün mü... Sadece iki oda var. Biliyordum böyle olacağını.

(Baba oturur, ilk defa kafası bozulmuş gibidir.)

BABA İki oda... o kadar da kötü değil... bundan ufak yerlerde yaşayanlar da var...

ZENOBYA *(Dehşet içinde)* İyi ama neden... neden...

ANNE Ne neden?

ZENOBYA Neden oradan oraya gidiyoruz o gürültüyü her duyduğumuzda? *(Baba ve anne başlarını öne eğerler.)* Ne o, neyin nesi o gürültü? Söylesenize bana! Anne, ne o söyle bana, söyle...

ANNE Zenobya, küçük meleğim, sana kaç defa söyledik değil mi onu sormak yok diye.

BABA *(Kaçamak)* Neyin nesi olduğunu biz de bilmiyoruz.

Bilseydik, söylerdik.

ZENOBYA Ama sen hep bilirsin her şeyi.

BABA Doğrudur, bilirim. Fakat bu istisnai bir vaka. Hem benim bildiğim şeyler, daha ziyade sahiden önemli olan şeylerdir, böyle saçmalıklarla işim olmaz.

ZENOBYA Yani o gürültü aslında önemli bir şey değil mi?

BABA Aslında, değil.

ANNE Bir hayal.

BABA Bir sembol.

ANNE Bir işaret.

BABA Bir uyarı. Ama hayalmiş, sembolmüş, işaretmiş, ikazmış, uyarıymış, bunları o şeyin kendisiyle karıştırmamak gerek. Karıştırırsan, vahim bir yanlışa düşersin.

ANNE Bir karmaşaya.

BABA Bir kere sen hiç ağzını açma. Sana çekeceği kadar çekmiş zaten.

ZENOBYA Peki, madem gerçekten bir önemi yok, neden gidiyoruz?

BABA Tedbiri elden bırakmamak gerek.

ZENOBYA Tedbir mi, biz bize yaşadığımız altı odalı bir evi terk edip, iki tanecik odaya tıkılacak olsak bile mi?
(Zenobya şümürz'e bakar.)

BABA Tedbir her şeyden önce gelir.
(Şümürz'e yaklaşır, üzerine tükürür, geri gelir.)

ZENOBYA Kendi odam vardı, bir pikabım, plaklarım, ama şimdi elimde hiçbir şey yok ve yine her şeye en baştan başlamak zorundayız, sıfırdan.

BABA Sıfırdanmış! Sen baksana bana, bizim II. Henri'den kalma paha biçilmez bir büfemiz var.

ANNE Sahiden şikâyet edecek bir şeyin yok. Kendini azıcık da başkalarının yerine koysana.

ZENOBYA Hangi başkalarının?

ANNE Senin haline imrenen dünya kadar insan var.

BABA Bizim halimize. *(Tatmin olmuştur.)* Öyle, öyle... İki oda, hem de şu zamanda...

ANNE *(Ezbere okur)*

Nereden gelir, kim bilir, nereye göçer...
Her kapıyı çalar da öyle geçer gider.

(Birden okumayı keser.) Yok, olmadı bu...

BABA İyi gidiyordun, niye durdun birden?

ANNE Mecalim kalmadı...

BABA Neyse, ben bu merdiveni çok sevdim. *(Merdivene yaklaşır, elinin ayasıyla vurur.)* Hem de meşe.

ANNE Meşe görünümlü kayın.

BABA Kayın mı... yok canım. Çam desen belki, ama kayın değil. Çok şey bir ağaç bu... hım... çok şey... kayın işte.

ANNE Mutfak nerede?

BABA *(Bir kapıyı işaret eder.)* Şurada olsa gerek.

ZENOBYA *(Şarkı mırıldanır gibi)* Aşağıda kendi odam vardı, masmaviydi, oğlan odası gibiydi; ortada, küçük bir masa, sağdaki çekmecede artist fotoğrafları albümüm, altında okul defterlerim ve rafın üstünde kitaplarım; sonra, pencereden bakınca, yeşil ağaçları görürdüm, güneş de hep oradan geçerdi, on iki ayı da mayıs olan yıllardı o yıllar, otuz bir günü de pazar olan mayıs ayları, İngiliz bonbonu ve taze mum kokan pazarlar; yatağımın üstünde, dantelli bir yatak örtüsü, dantelleri sahici değildi, ama çok tatlıydı, rengi yulaf ekmeğine benzesin diye çaya batırırdık. Her pazar gecesi dansa giderdim.

ANNE Bi'tanem, daha şu yaşta hatıralarla yaşamak olmaz ki ama...

(Bir yandan etrafı toparlayarak gezinir. Baba, tüm kapıları, dolapların ve büfenin kapaklarını açmıştır, tüm bunları yaparken, arada bir şümürze yumruk sallıyordur.)

BABA Ah! İşte evin kapısı da buradaymış, hani kapıyoruz ya, ondan kapı demişler.

ZENOBYA Kapıyoruz da, kaptığımız ne?

BABA Zenobya, her ağzımdan çıkanı evirip çevirme, başımı döndürüyorsun.

ZENOBYA *(Homurdanarak)* Evir, çevir.

(Omuzlarını silker)

BABA Zenobya, git ödevinin başına otur bakayım. *(Baba evin kapısından çıkar, tam karşıdaki dairenin kapısını incelediği görülüyordur. Geri gelir, bu arada Zenobya, endişeli bir halde, odada dört dönüyordur.)* Şu komşu iyi adama benziyor.

ANNE Karşılaştın mı?

BABA Hayır, kapıda kartvizitini gördüm[2].

ANNE İnsanın kartviziti başka şey, kendisi başka şey. Sen değil misin hep bunu söyleyen?

BABA Danışmanmış.

ANNE İşe yarayabilir.

(Cruche geri gelir)

CRUCHE Öğle yemeği için ne yapayım?

ZENOBYA Öğle yemeği için mi, bizim için mi?

CRUCHE Ne pişireyim?

ANNE Soğuk da yeriz.

ZENOBYA Kimi yeriz?

BABA Ne yeriz?

CRUCHE Dana eti, çorba, turp, irmik, kalkan balığı, havuç yahut köfte? Yahut yılanbalığı, salam, kuzu yahni, sirkeli domuz kellesi yahut midye?

ANNE Dolapta ne kalmış peki?

CRUCHE Erişte.

BABA Ben erişte istemem. Gerçi niye olmasın, böyle bir akşamdan sonra...

ANNE Madem başka bir şey yok, erişte yapıver.

CRUCHE Eriştemiz zaten var, niye gidip yapıyorum?

ANNE Olanları pişir öyleyse.

CRUCHE Peki.

(Mutfağa doğru çıkar.)

BABA Neler danışabileceğimizi merak ettim doğrusu.

ANNE Kime?

(Gidip şümürz'e vurur.)

BABA *(Bir koltuğa yayılır, piposunu yakar)* Komşuya.

ANNE Ha, şu danışman.

ZENOBYA Anne, radyoyu açabilir miyim?

ANNE *(Baba'ya)* Radyoyu açabilir miymiş?

BABA Radyoyu mu... *(Kafasını kaşır.)* Neredeki o? Kareli örtüye sarmıştım. Sen mi aldıydın onu?

ANNE Hayır... ben şu eski siyah valizi, çamaşır torbasını ve erzakları almıştım.

BABA Ben de sepeti, alet çantasını, tahtaları... *(Bağırır.)* Cruche! Cruche!

(Cruche girer.)

ANNE Radyoyu bulamıyoruz. Siz neleri almıştınız gelirken?

CRUCHE Büyük lambayı, mutfak eşyalarını, kuzeninizin tablosunu, çelik sandığı, şişe dolabını, ayakkabı kutusunu, elektrik süpürgesini ve kendi eşyalarımı...

BABA Ee, olacağı buydu, sarı örtülü paketi unutmuşsunuz.

CRUCHE Bana onu da alacağım söylenmedi.

(Gidip şümürz'e vurur. Anne başını iki yana sallıyordur)

BABA N'apalım, radyoyu unutacağız.

ANNE Aman canım dinlediğimiz mi vardı zaten. *(Zenobya çıkıp gider.)* Ufaklık fena kızdı.

BABA Niye ki?

ANNE Bilmem.

(Sessizlik)

BABA Ben şu komşuyu bir ziyaret edeyim.

ANNE İyi düşündün, oyalanmış olursun.

(Anne eline örgüsünü alır, baba kapıyı açıp çıkar, kapıyı

açık bırakır. Karşı dairenin kapısına vurduğu görülür. Kapı açılır. İçeri girer ve kapı kapanır. Sessizlik. Zenobya geri döner.)

ZENOBYA *(Kızgın)* N'olacak peki şimdi?

ANNE *(Örgüsünü örerek)* Baban halleder yavrum.

ZENOBYA Yine eskisi gibi olacak... ama bu sefer, azıcık daha kötüsü. Azıcık daha kötü yaşayacağız... ne yapıyorsak yine aynılarını yapacağız ama daha cansız, yine aynı işleri yapacağız, ama daha baştan savma. Geceler geçecek, günler aynı geceler gibi geçecek ve birdenbire, o gürültüyü duyacağız, merdivenleri çıkacağız, yine bir şeyleri unutacağız... ve tek bir tanecik odamız olacak... ve birisi, yine orada olacak.

ANNE *(Şefkatli)* Yeter artık yavrucuğum, saçmalamaya başladın.

ZENOBYA Peki, ya ben, bunlar olup biterken, ben n'olacağım?

ANNE Dedim ya, baban halledecek. Her sorunun bir çaresi bulunur.

ZENOBYA Hiç olmazsa bir sorunumuz olduğunu kabul ediyorsun?

ANNE Zenobya, beni kızdırıyorsun. Çocuklar yalnızca, anne babalarının sorun olarak kabul ettikleri şeyler hakkında soru sorabilirler.

ZENOBYA Peki, sorun olarak kabul ettikleri şeyler ne? Çocuklar mı, sorular mı?

ANNE Bizim, Tanrı'ya şükürler olsun, tek bir sorunumuz bile yok. *(Ayağa fırlar ve elindeki makası vahşice şümürze batırır.)* Canını sıkacak bir şey göremiyorum.

(Baba, beraberinde komşuyla geri döner.)

BABA Size minik ailemi tanıştırayım. Anna, kendisi eşim olur... ve Zenobya, kızım.

KOMŞU Madam!

BABA Mösyö Garet...

ZENOBYA Sanki ilk defa görüyoruz. *(Sessizlik)* Yıllardır karşı dairede oturuyordu... kendi odamın, plaklarımın olduğu zamanlarda.

BABA *(Boğazını temizleyerek)* Öhöm... Ee, sanırım size dairemi gezdirmeme hiç lüzum yok, nasılsa sizinkinin aynısı.

ZENOBYA Sonra bir kat yukarı çıktık, o katta da, karşı dairede oturan yine oydu...

BABA *(Yüksek sesle)* Ah şu büfe yok mu şu büfe, hani sizinkinden iyi olmasın...

(Komşu şümürz'e bakar.)

KOMŞU *(Kısık sesle)* Aynı bizdekinden.

BABA *(O da kısık sesle)* Değil mi ya... bana sorarsanız hepsi aynı...

(Komşu şümürz'e bir tekme sallar)

ZENOBYA Ve sonra biz yine bir kat yukarı çıktık, hemen o da çıktı.

KOMŞU Ufaklığın hafızasına diyecek yok!

BABA *(Gururlanmış)* Ah öyledir öyle, bilmez miyiz?

KOMŞU Zaten şimdiki çocuklar bir acayip.

BABA *(Şaşırmış)* Ne demek istediniz, tam anlayamadım?

KOMŞU Yani, hani bilirsiniz canım, eskiden, böyle değillerdi.

ANNE *(Onaylayarak)* Çok doğru dediniz, çok.

ZENOBYA Eskiden, neye göre böyle değillerdi? Eskiden çocuk olan sizlerdiniz, öyle değil mi? O halde nasıl oluyor da mukayese edebiliyorsunuz?

KOMŞU *(Baba'ya)* Pek zeki olduğu her halinden belli.

BABA *(Açıklamaya girişir)* Neden olmayacakmış Zenobya, mukayese ettiğin şeylerin illa aynı zamanda olmaları gerekmiyor ya?

ZENOBYA İyi de, mukayese eden kim peki? Bir kere sen

olamazsın, çünkü senin, o kıt zekânla, bir zamanlar sen olan o küçük çocukla, şu anda ben olan genç kızı mukayese edebilmen mümkün değil.

BABA Zenobya, fazla ileri gidiyorsun.

KOMŞU Yine de kızınız önemli bir noktaya parmak bastı. Hani şu tarafsız gözlemci meselesi.

ZENOBYA Öyle biri yok.

KOMŞU *(Oturur)* Bakış açınızı öğrenmek isterdim.

ZENOBYA Eğer o varsaydığınız kişi gözlemliyorsa, tarafsız değil demektir: bir arzusu vardır, gözlemleme arzusu. Ha eğer öyle bir arzusu yoksa, öylesine gözlemliyor demektir, ki bu da onu kötü bir gözlemci yapar.

BABA Ama pekâlâ... ööö... tarafsız olarak yetiştirilmiş olabilir.

(Gidip şümürz'e vurur ve geri döner.)

ZENOBYA Peki, sorabilir miyim, kim yetiştirmiş olabilir?

KOMŞU Ona tarafsız olmayı öğretecek bir eğitim almıştır belki.

ZENOBYA Hangi eğitimden bahsediyorsunuz? Anne babasının verdiği eğitim mi? *(Aşağılarcasına burnunu çeker.)* Peki, o eğitimin tarafsız olup olmadığına kim karar verecek? Taraflı annesiyle taraflı babası mı? Alt tarafı onlar mı?

BABA *(Bağırır)* Yetti be. Susuyor musun artık sen?

ZENOBYA *(Çok sakin)* Susuyorum.

(Susar. Komşu, davul çalar gibi dizlerine vuruyordur; anne, orasına burasına yara bandı yapıştıran şümürz'ün yanına gidip, ona vurur. Bantlardan tekini, acıtacak şekilde hızla çeker; bant kendi eline yapışır, bir türlü çıkaramaz.)

KOMŞU Kızınız pek sevimli.

BABA *(Bezgin)* Hah şöyle... nihayet... şöyle başlasaydınız, yolunda gidecekti her şey. İşimizi zora soktunuz. Ney-

se, ben devam edeyim... *(Züppeleşir.)* Sahi, geçerken gözüme ilişiverdi, sizin oğlan da yaman delikanlıya benziyor!

ZENOBYA Oğluyla oynayayım diye sıkıştırmayacaksın ya hâlâ? Yaşım geçti artık.

BABA *(Sert)* Yeter! *(Komşu'ya.)* Şimdilerde ele avuca sığmıyordur ha sizin haylaz! Ah! Ah!

KOMŞU Eee, on sekizine geldi sayılır...

ZENOBYA Nasıl geldi? Yürüyerek mi, at sırtında mı? Patenle kaya kaya mı geldi yoksa?

ANNE *(Komşu'ya)* Keşke onu da getirseydiniz, bizim kız havalara uçardı.

ZENOBYA Xavier beni görmek isterse kendisi gelir, babasının elinden tutup getirmesine lüzum yok.

(Zenobya her söze girdiğinde, kimse onu dinlemez.)

KOMŞU Bu nazik davetiniz için teşekkürlerimi sunuyorum, Xavier de eminim Zenobya gibi bir arkadaşı olacağı için çok mutlu olacaktır.

BABA *(Anne'ye, kısık sesle)* Ne demem gerek şimdi, söylesene?

ANNE Dur bakalım, dur... bizimki eskisi kadar küçük değil artık. Bak bence...

(Devamını kulağına fısıldar. Komşu yerinden kalkar, gidip şümürzün bir kolunu sertçe bükер ve sonra gelip yerine oturur.)

BABA Haklısın.

ANNE Her şey buna bağlı.

BABA *(Komşu'ya)* Bu hususta ne yapmamızı öneriyorsunuz?

KOMŞU O yaşlarda bana kalırsa...

ANNE *(Aceleyle Baba'ya)* Ee, doğal olarak Léon. Aşk...

BABA Pekâlâ. *(Ayağa kalkar ve haykırarak ilan eder)* Dinime imanıma!

ZENOBYA Oof of...

(Ayağa kalkar, sahneyi geçip mutfak tarafından çıkar)

ANNE *(Komşu'ya)* İyi yetiştirmişiz, değil mi ama. Nasıl edepli!

KOMŞU Çok cici bir kızınız var. Şanslı kerata bizim oğlan.

BABA Bir dakika! *(Baştan alır.)* Dinime imanıma!

(Ara.)

Ben, tabiatın ve kitapların umumiyetle işaret ettiği, dünya kültürünün ve hakiki medeniyetin ilerlemesine köstek olan o zorba insanlardan biri değilim.

(Alnını siler.)

ANNE *(Kısık sesle)* Léon, en iyi girişini yaptın hayatım.

(Baba ona sus gibisinden bir işaret yapar ve devam eder. Komşu kendinden emin bir halde dinliyordur; bir ara küllüğü alır ve şümürzün kafasına fırlatır.)

BABA Haddi zatında, benim elimde olsa, çürümüş değer yargıları çoktan terk edilmiş, yerlerini çok daha güvenilir olan değerler almış olurdu; nedir onlar, ahlak, ilerici fikirler, fen bilimlerinde ilerleme, sokakların aydınlatılması, parçalanmaya yüz tutmuş bir demagojinin kokuşmuş artıklarının yok edilmesi, velhasıl şöyle ki... öööö... şöyle ki, eserlerini yaratırken, vazife bilincini ve toplumsal sorumlulukları temele yerleştirmiş olan bir zamanların büyük kurucuları...

KOMŞU İpin ucunu kaçırmış olmayasınız?

ANNE *(Komşu'ya)* Öyle öyle... Korkarım istediği yere varamayacak.

BABA *(Sesi normale döner)* Kahretsin, öyle oldu galiba. Sözcüklere bir kapıldın mı, gidiyorsun işte.

ANNE Unutma ki burada kızımız ve beyefendinin oğlu söz konusu.

KOMŞU Başka şeyin söz konusu olması mümkün mü efendim? Toplumsal mevzularımızdan en önemlisi şüphe-

siz gençlerimiz olmalıdır.

BABA O hususa geri dönmeye çalışacağım. *(Nutuk atar gibi.)* Gencecik tomurcukları dört bir yanımızda filizlenirken izlemekten daha keyifli ne olabilir?

(Birden durur.)

ANNE Hadi canım, iyi gidiyordu...

BABA Sıfatım kalmadı.

(Cruche girer.)

CRUCHE Bu mutfak iğrenç, berbat, mide bulandırıcı, kirli, pis, rezil, tiksindirici, kokuşmuş, leş gibi, vesaire, vesaire... *(Biraz zaman, ardından öfkeyle)* Ve maalesef, geri gidiyorum.

(Çıkar.)

ANNE Al sana istemediğin kadar.

BABA Aman canım! Aşağılayıcı bir sıfat arıyor olsak, işimiz kolay... Ama benim derdim tomurcuklar, ya. Hadi sana verdim sözü, sen bul kolaysa.

ANNE Yeşermiş genç tomurcuklar.

BABA Yok... Yeşermiş, biraz ağır kaçtı. Benim asıl çağrıştırmak istediğim, fındık ağaçlarının o yumuşacık yeşili; hani tomurcuğun kalbi, bütün kibarlığıyla çiçek açarken, ıhlamur yeşili olmaktan çıkıp da nazikçe fıstık yeşiline dönerken beliren o açık renk vardır ya, hani ilkbaharda bok içinde kalmış bir keçi yolunda yürürken insanın midesini ağzına getiren o zarif ton.

ANNE Oh! Léon.

BABA *(Kızgın)* Eee, yalan mı canım, domuz herifler geliyorlar, mis gibi yerin ortasında indiriyorlar donları, bir güzel yapıyorlar. Anlamıyorum neden yani, neden?

(Neredeyse çığlık atar.)

ANNE Sakin ol.

BABA *(Sakinleşir)* Haklısın. *(Nutkuna devam eder.)* Bizim için ne büyük keyif olacak bu iki gencin başını bağla-

mak... ööö... şöyle bağlasak başlarını kulaklarından...

ANNE Léon! Saçmalıyorsun.

BABA Ne dedim canım, gençlerin başını bağlayalım, baş başa olsunlar dedim; ee, bir şeylerinden bağlamak gerek bu başları birbirine...

ANNE Kollarından...

BABA Başın kolu olmaz.

KOMŞU Soyut olan hiçbir şeyin kolu olmaz madam. Mesela, ziraat.

ANNE Venus de Milo'ya ne diyeceksiniz, o da mı soyut?

(Baba, dalgın ve düşünceli, gidip şümürz'e vurup geri gelir.)

BABA İyice çıktık yoldan. *(Anne'ye.)* Sorayım mı artık?

ANNE Olmaz, çok hızlı gidiyorsun... hem zaten onun sorması gerekiyor. Genç kızı, delikanlının babası ister, öyle olur.

(Zenobya tekrar girer, elindeki sandviçi ısırıyordur.)

ZENOBYA Mutfak iğrenç... Siz o maskaralığa devam mı ediyorsunuz hâlâ?

ANNE *(Komşu'ya)* Kızım da böyledir işte, pek açık sözlüdür, ama olsun, bendeniz modern bir anne olarak, günümüz gençlerinin düşündüklerini açıkça söylemelerinden yanayım.

(Şümürz yere yığılır, baba ona bakar, mutfağa gider, bir sürahi su alır, gelip hepsini şümürz'ün başından aşağı boşaltır; şümürz acı içinde ayağa fırlar, o anda baba suratının tam ortasına tekmeyi yapıştırır; bu arada anne konuşmasını sürdürüyordur.)

ANNE Aslına bakarsanız, çocuklara hayatta her şeyin kolay lokma olmadığının öğretilmesi gerektiğinin sıkı bir tarafı... taraftarı... hah buldum, taraftariyesi olsam da, şuna da yürekten inanıyorum ki, o minicik beyaz sandallarımız, çocukluk yaşlarını geride bıraktıkları vakit,

bizlere düşen, onları rüzgârın önüne katıp, var oluşun ılık sularına doğru uğurlamaktır.

ZENOBYA Zirva teorilerin daniskası.

(Sandviçinden koca bir lokma alır.)

KOMŞU Xavier'yle harika anlaşacaklar.

(Zenobya, usanmış halde bir sandalyeye oturur, ayakkabılarından tekini çıkarır ve ayağını kaşımaya koyulur. Dışarıdan, belli belirsiz, gürültü duyulur. Duyulmasıyla beraber Baba, Anne ve Komşu kaskatı kesilirler; Cruche içeri girer; yalnızca şümürz donup kalmamıştır; Zenobya da korkuya kapılmış, ayağını kaşımayı kesmiştir. Gürültü kesilir. Şümürz hariç hepsi rahatlamış gibidirler.)

ANNE Korkarım bu güzel dairenin zevkini çıkarmaya pek fırsat bulamayacağız.

CRUCHE Ben artık durayım mı, yoksa yıkamaya, silmeye, cilalamaya, ovalamaya, fırçalamaya, temizlemeye, onarmaya, aklamaya, paklamaya, süpürmeye, toz almaya, parlatmaya ve ışıldatmaya devam mı edeyim?

ANNE Devam edin canım, devam edin.

BABA Biz kısa bir süreliğine burada olacağız. Yani nasıl diyeyim, işte en azından... belli bir süre.

KOMŞU Sanırım biz de aynı şekilde, biz de... neyse, ben artık kalkayım da daireme geçeyim, hesap defterimde onu bunu gözden geçirmem gerek.

BABA *(Onu kapıya kadar geçirir)* Otursaydınız canım. *(Onu dışarı itekler.)* Hoşça kalın. *(Kapıyı kapatır.)* Öf! Amma kafa ütüledi.

ANNE Ay sorma, sorma. Ama bak ne diyeceğim, bizim ufaklık haklı galiba, sanki yüzünü çıkaracağım bir yerlerden.

BABA *(Onu dinlemez)* Hah şöyle, biz bize olmak gibisi var mı canım.

(Paketlerin içinde bir şeyler aramaya koyulur, sonunda

bir kravat bulur. Ceketini çıkarır, akıl almaz bir vahşilikle şümürz'il kravatla boğazlamaya girişir.)

ANNE O burnunun yanındaki beni var ya, asıl onu görünce hatırlar gibi oldum. Ama nerede, ne zaman gördüm, kim bilir?

BABA *(Normal bir sesle)* Öyle, suratı pek bir tanıdık sanki.

ANNE Sıradan.

BABA Basmakalıp.

ZENOBYA *(Hayallere dalar)* Kendi odam ve plaklarım varken, Xavier'nin odası avlunun hemen karşı tarafındaydı, benimkinin aynısıydı. Plaklarımızı değiş tokuş ederdik hep. Sanki evde her plaktan ikişer tane varmış gibi gelirdi. Babası o zaman da kuş beyinliydi. *(Birden babasına bakar ve çığlık koparır)* N'apıyorsun sen! N'apıyorsun! Rahat bırak onu!

BABA *(Ona doğru döner, ifadesiz bir suratla)* Cruche nerede kaldı, n'oldu erişteler?

ANNE *(O da ifadesiz)* İyi sordun, çoktan hazır olması gerekirdi.

(Zenobya afallamış halde çıkar, mutfağa gider.)

BABA *(Boğazlamaya devam etmektedir, sonra durur, usulca ellerini kavuşturur ve çıtırdatır)* Siyah valizin içindekileri yerleştirmemi ister misin? Cruche'ün masayı hazırlamasına daha var anlaşılan.

ANNE İyi düşündün canım, çok makbule geçer. Çatallar en dipteydi yanılmıyorsam. Şu bölmeyi yapmayı da unutmuyorsun, değil mi?

BABA Tamam, tamam, yemeğimizi yiyelim, hemen hallederim. *(Ellerini ovuşturur, etrafına bakınır.)* Ben şimdiden evimde hissettim kendimi.

(Anne'nin dudağına bir öpücük kondurur. Cruche, dumanları tüten bir tepsi, Zenobya da elinde ekmek ve bir sürahi suyla girerler. Anne tabak, çatal ve bıçakları yer-

leştirir.)

ZENOBYA *(Anne ve Baba'sını öpüşürken görmüştür)* Bu kadarı da fazla artık, yaşınız çoktan geçti...

ANNE Bunun yaşı mı olur, iki kişi birbirini sevdikten sonra...

ZENOBYA O halde ben bunu izleyecek yaşı geçmişim, midemi bulandırıyor. Artık midemi bulandırıyor.

(Anne ve Baba toparlanırlar, masaya otururlar.)

BABA Aşk öyle gülüp geçilecek şey değildir.

ZENOBYA Doğru, aşk öyle değildir belki. *(Oturur)* Aç değilim.

CRUCHE Hadi soğuyacak.

(Baba servis yapar.)

BABA Hım!.. Güzel kokuyor.

CRUCHE Erişte kokuyor.

ANNE Pek güzel görünüyorlar. Siz tepsiyi bırakın Cruche'cüğüm, servisi kendimiz hallederiz.

(Cruche tepsiyi annenin eline tutuşturur ve şümürz'ün yanına yanaşmaktan kaçınarak çıkıp gider. Baba yemeğini yiyordur ve hizmetçinin çıktığını fark etmemiş gibidir. Cruche mutfağa vardığında ona seslenir.)

BABA Cruche... Bir şey unutmadınız mı?

(Cruche, sesini çıkarmadan geri gelir, kravatı alır ve şümürzü boğazlamaya koyulur.)

ANNE Harika!

(Zenobya başını iyice öne eğer, kulaklarını kapatır, masaya gömülür; Baba ve Anne yemeklerini yerken ve Cruche şümürz'ü boğazlarken perde inmeye başlar. Cruche durur ve çıkar.)

BABA Müthiş!

ANNE Fevkalade!

BABA Şahane!

ANNE Nefis...

PERDE

İKİ

Dekor değişmiştir. Bu seferki bir öncekinden de izbe, eğri tavanlı bir odadır. Eşyalarsa aynıdır; valizler, birinci perdeden taşınmış yığınlar. Bu yeni odada daha az kapı vardır. Burası oturmak için değil, daha çok ev işleriyle uğraşmak için düzenlenmiştir: Bir masanın üzerinde ocak, bir diğerinin üstünde lavabo vs... Dip tarafta, önceki sahnede dış kapının bulunduğu yerde, yine kat boşluğuna açılan evin dış kapısı vardır. Fakat bunun dışında yalnızca bir kapı daha vardır ve o da anne, baba ve Cruche'ün beraber kaldıkları odaya açılıyordur. Zenobya, perişan vaziyetteki bir kanepenin üstünde uyuyordur. Şümürz, bir önceki sahneden de kötü durumdadır; paçavralarla yaralarını sarıyordur, bacağında kanayan bir yara vardır, bir yandan onu sarmaya çalışıyor, bir yandan üzerine üşüşen sinekleri elindeki paçavralarla defetmeye uğraşıyordur.

Perde kalktığında Zenobya kanepede uzanmış yatıyor, Cruche ise onun hemen ayak ucunda, eski bir hırkayı sökülüyor, söktüğü iple yeni bir yumak yapıyordur.

Bu odada da bir öncekindeki gibi bir merdiven vardır, ama bu seferki daha dardır ve daha çürük olduğu her halinden belli oluyordur.

ZENOBYA Günlerden ne?

CRUCHE Pazartesi, Pazar, Salı, Perşembe, Paskalya, Noel, Pazar yortusu, Opazar, Bupazar, Şupazar, Pazarmazar, belki de Pantkot.

ZENOBYA Doğru bilmişim. Zaman geçmiyor sanki.

CRUCHE Geçecek yer yok.

ZENOBYA Biz mi çok mu kalabalığız, yoksa bu kadar çok olan ne? Kim engelliyor geçmesini? Hem nereden geçip nereye gidiyor? İğne deliğinden mi geçiyor? Sokağa mı çıkıyor?

CRUCHE Buradan geçtiydi, sonra şuradan geçecek.

ZENOBYA Ona bir bardak su versene, bizimkiler hazır burada yokken.

CRUCHE *(Ona bakar, ifadesiz)* Ne?

ZENOBYA *(Çenesiyle şilmürz'il işaret eder)* Ona bir bardak su ver.

CRUCHE *(Boş gözlerle)* Kime?

ZENOBYA *(Sessizlik. Omuz silker, ısrar etmez)* Bana bir bardak su ver. *(Cruche Zenobya'ya bakar, tereddüt eder)* Susadım.

CRUCHE Susadığına emin misin?

ZENOBYA Hayır. Ona verecektim.

CRUCHE Sen kimden bahsediyorsun?

(Zenobya uzun uzun Cruche'e bakar, sonra kafasını başka yöne çevirir.)

ZENOBYA Neden yatıyorum?

CRUCHE İyi değilsin. Sağlığın bozuk. Şifayı kapmışsın. Bir rahatsızlığa delalet eden belirtiler gösteriyorsun. Durumun kalkmaya müsait değil.

ZENOBYA Hasta mıyım?

CRUCHE Hasta olduğun söylenemez.

ZENOBYA Şu merdivenler yüzünden. Çok hızlı çıktık. *(Etrafına bakınır.)* Geri inmek de zor artık.

CRUCHE Mutfak da yok.

ZENOBYA Sadece bir yatak odası, bir de burası. Ne denir ki böyle bir yere?

CRUCHE Bir adı yok. Ama dilersen kulübe, fakirhane, virane, kovuk, çatı katı, dam altı ve bunun gibi şeyler diyebilirsin; fare deliğini saymıyorum çünkü burada fare

yok. Yani umarım yoktur.

ZENOBYA Neden hastayım?

CRUCHE Aslında ben de iyi sayılmam. Hem annenle babanda da belirtiler var...

ZENOBYA Nasıl belirtiler?

CRUCHE *(Omuz silker)* Oh, endişe verici belirtiler.

ZENOBYA O müzmin aptallıkları dışında bir şey fark etmedim ben.

CRUCHE *(Gözlerini içine bakar)* Hiç mi?

ZENOBYA *(Sessizlik)* Ne yapacaksın o yünle?

CRUCHE Bir kazak, bir yelek, bir jarse, bir süveter, bir ceket, bir zıbın, bir içlik, bir dantelli.

ZENOBYA Bir hırka.

CRUCHE Hırkaya yetmez bu ip. Eskisinin dirsekleri sökülmüş hep. Yenisi kolsuz olacak mecburen.

ZENOBYA Bir ayin kaftanı.

CRUCHE Onu yetiştirmem zor.

ZENOBYA O gürültü ne Cruche?

CRUCHE *(Başını başka tarafa çevirerek)* Hangi gürültü?

ZENOBYA O gürültü...

CRUCHE Bin çeşit gürültü var. Hayvanların çıkardığı sesleri saymazsak...

ZENOBYA *(Onu durdurur)* Hayır... o Gürültü... her seferinde çekip gittiğimiz... her seferinde ayağa fırladığımız gecenin bir yarısı, her şeyi unutup, canımız yana yana, deliler gibi merdivenleri tırmandığımız... neden kalmıyoruz, bir kerecik, tek bir kerecik? Neden bu kadar korkuyoruz... bu çok saçma...

CRUCHE Korkmuyoruz ki... merdivenden çıkıyoruz, o kadar.

ZENOBYA Peki, ya kalsak? Ya bir kerecik kalmış olsak?

CRUCHE Kimse kalmaz.

ZENOBYA Peki, ya şimdi, aşağıda, ne var orada? Hiçbir şey

duyulmuyor... hiçbir zaman, hiçbir şey duyulmuyor... N'olurdu aşağıda neler olduğunu duysaydık? Geri inseydik?

CRUCHE Ateşin var. Hararet yükseliyor. Vücut ısısı artıyor. Moleküler çalkalanma şiddetleniyor.

ZENOBYA Ben aşağıya inmek istiyorum.

(Şümürz hafifçe kıpırdanır, yavaş yavaş merdivene doğru ilerlemeye başlar.)

CRUCHE Baban merdivenin ağzını kapattı...

ZENOBYA Tahtaları sökerim... Ben inmek istiyorum... Bizim evimizde kim yaşıyor görmek istiyorum... En aşağıya kadar inmek istiyorum, eski odama kadar, pikabımda müzik dinlediğim o odama kadar.

(Ayağa kalkar, çok ateşi varmış gibi şendeler. Cruche ona destek olur.)

CRUCHE Yat bakayım geri. Uzan yatağa. Yayıl. Rahatla. Dinlen. Sakinleş.

ZENOBYA *(Merdivene doğru ilerler, tahtaların üzerine kıvrılmış yatan şümürzül görür, bir hayvan gibi sinmiştir oraya ve yolu kapıyordur. Hayal kırıklığını belirten bir hareket yapar ve masaya yaslanır.)* Bana bir bardak su ver.

(Cruche ayağa kalkar, lavaboda duran testiden bir bardağa su doldurur, Zenobya'ya bakmadan bardağı ona verir ve öbür odaya çıkıp gider; Zenobya yalnız kalmıştır, şümürze yaklaşır, bardağı ona uzatmak ister. Şümürz, pençe atarcasına bardağı havaya savurur, Zenobya korkuyla geri kaçar. Yatağına atlayıp, hüngür hüngür ağlamaya başlar. Cruche geri gelir, bardağı yerden alır, yeri siler, bardağı yerine koyar, şümürze bakmaktan sürekli kaçınır. Sonunda Zenobya'nın yanına gelir, onu kollarına alır.)

CRUCHE Ağlama.

(Zenobya doğrulur, gözlerini siler. Dış kapı açılır, anne

girer, peşinden de baba. Ciddi ifadeler takınmışlardır.)

ANNE Zavallı adam, kadersizlik işte.

BABA Öyle... şöyle bir düşündüm de, durumumuz epey iyi, gördün ya adamın halini.

ZENOBYA *(Yatakta otüruyordur, Cruche yanından kalkar, ev işlerine koyulur.)* Xavier nasıl?

ANNE Dinle bi'taneciğim, zaten pek tanımıyordun o çocuğu.

BABA Sonuçta daha iki gün oldu buraya yerleşeli... üstelik Xavier de iyi bir komşu sayılmazdı hani.

ANNE Başa böyle bir şey geldi diye karaları bağlayacak değilsin herhalde, kardeşin olsa hadi neyse.

BABA Ya da yeğenin.

ANNE Kuzenin.

BABA Oğlun.

ANNE Hatta nişanlın.

ZENOBYA *(Soğuk)* Xavier öldü mü?

BABA Öööö... maalesef, pek bir umut kalmadı denebilir.

ANNE Dün gömmüşler zavallı yavrucağı.

ZENOBYA *(Düz bir sesle tekrarlar)* Xavier öldü.

ANNE Ailesinin acısını bir görsen, yürek dayanmaz.

BABA Evet, kahrolmuş zavallılar. Biz gerçekten çok şanslıyız.

(Etrafına bakınır, ellerini ovuşturur, gidip şümürz'e vurup geri gelir.)

ANNE Artık nasıl atlatırlar kim bilir.

ZENOBYA N'olacak, eninde sonunda alışırlar. Herkes alışır. Biz de... *(Omuz silker)*... zahmet bile etmeden.

BABA İnsanlar halimize imreniyorlar Zenobya, inan bana imreniyorlar.

ANNE *(Etrafına bakınır, şümürz'e vurup geri gelir)* Saat nerede, göremiyorum.

BABA Gri bir torbanın içine koymuştum geçen gün...

Cruche, siz getirmemiş miydiniz onu?

CRUCHE Hayır. *(Çıkar).*

BABA Hayret... gevezeliği üstünde değil bugün.

ANNE *(Baba'ya)* Eee?

BABA Aşağıda kaldı demek. *(Omuz silker)* Aman canım, çok bir şey kaybetmiş sayılmayız, baksanıza iki gündür buradayız, aşağıda unuttuğumuzu daha yeni fark ediyoruz.

ANNE Üç buçuk, dört olmuştur herhalde...

ZENOBYA Bari pikabım olsaydı, hiç olmazsa radyo...

ANNE Ne, ne radyosu? Bizim hiç radyomuz olmadı ki bi'tanem, nereden çıkarıyorsun...

ZENOBYA Aşağıya yerleşmeden evvel... *(Alt katı işaret eder)*... radyomuz vardı.

BABA Seni temin ederim alt kattayken radyomuz yoktu. Saat diyorsan tamam, bir saatimiz vardı. Ama radyomuz, hiç olmadı.

ZENOBYA Dedim ki: Aşağıya yerleşmeden evvel. Alt kattayken demek isteseydim, buraya gelmeden evvel derdim.

ANNE Hafızam gayet kuvvetlidir fakat ben de radyomuz olduğunu pek hatırlamıyorum. Bak aynı şu bizim komşu gibi, zavallı adam, yüzü bir yerlerden tanıdık geliyor, sanki bir yerlerde kesin karşılaşmışız ama ne zaman, nerede karşılaştık, mümkün değil hatırlayamıyorum. Ama tekrar söylüyorum, hafızam kuvvetlidir ve şayet kanıtlamam gerekirse, babanın beni nikâha götürdüğü günkü suratındaki o gururlu ve mağrur ifadeyi bir çırpıda hatırlayabilirim.

BABA *(Anne'ye)* Kızı eğlendirmemiz gerek. *(Yüksek sesle.)* Şu Xavier denen çocukla pek bir tanışıklığımızın olmadığı ortada fakat bizim kızın, insani münasebetler, dahası, kapı komşuluğu gereği, onun kaybından derin

üzüntü duyuyor olmasını ve kendini saçma sapan şeylere kaptırmasını anlayışla karşılıyorum.

ZENOBYA *(Onları süzerek)* İnsanların yaşlandıkça çenesi düşük ihtiyarlara dönüşmesi ne korkunç.

(Baba şümürz'e yaklaşıp onu iyice bir pataklar, karnını üç defa tekmeleyip döner.)

ANNE Xavier'nin kaybı bu kadar mı dokundu sana?

ZENOBYA Şanslıymış bana sorarsanız.

BABA Şanslı mıymış? Küçük tavşanım, bir türlü görmek istemiyorsun... başımızın üstünde bir çatımız var bizim, yemeğimiz, kalacak yerimiz...

ZENOBYA Her geçen gün biraz daha az.

BABA Her geçen gün biraz daha mı az? Komşuda daha fazlası yok.

ZENOBYA Komşunun canı cehenneme. Bu kadarı ona yetiyorsa, ne mutlu ona. Ama onun da altı odası vardı bir zamanlar, bizim gibi.

BABA Altı odaymış... resmen israf.

(Anne gidip şümürz'e vurur.)

ZENOBYA Kaç kat daha var üstümüzde?

BABA *(Çok içten)* Sorunu anlayamadım canım.

ZENOBYA Ya gürültü geri gelirse?

ANNE Hangi gürültü?

(Uzaklardan, belli belirsiz gürültü duyulur, hepsi birden donakalırlar, yalnızca şümürz, hafiften kıpırdanmaya devam ediyordur.)

ZENOBYA *(Benzi atmış, yumruklarını sıkmış)* Ya Gürültü geri gelirse?

BABA Yukarı çıkarız.

(Gidip merdiveni kontrol eder.)

ZENOBYA Ya yukarıda bir şey yoksa?

BABA Ama bu merdiven bir yere çıkıyor olmalı, öyle değil mi?

ZENOBYA *(Sabırlı)* Öyle olsun. Ama yukarıda, yalnızca tek bir odamız olacak.

BABA Orasını bilemezsin. Öyle olacağının bir kanıtı yok. Bir kat değişikliği yapmış olmaktan, bir sonrakinde daha az yerimiz olacağı sonucunu çıkarmaya hakkın yok.

ZENOBYA Peki, yukarı çıktık diyelim, ya orada merdiven yoksa?

BABA Eğer merdiven yoksa, artık ona ihtiyacımız olmadığı için olmayacaktır ve dolayısıyla, o meşhur gürültünü bir daha duymayacaksın demektir.

ZENOBYA *(Ümitsiz)* Senin mantığın böyle işliyorsa...

BABA Sahiden bir tuhafsın Zenobya. Senin yerine hangi genç kızı koysan, mutluluktan havalara uçar.

(Gidip şümürz'e vurur.)

ANNE Zavallı küçüğümün ateşi olduğunu unutuyorsun ama.

(Gidip Zenobya'yı kucaklamak ister, Zenobya geri çekilir)

ZENOBYA Peki, şimdi ne yapacaksınız?

BABA Ne demek ne yapacaksınız? Böyle soru sorulmaz ki. Rüzgâr çıkar. Yaşama tutunman gerekir.[3]

ANNE Ateşi var ateşi, anlasana. *(Zenobya'ya)* Gel uzan şöyle miniğim.

(Zenobya kendini bırakır, anne onu yatırır ve sonra gidip şümürze vurur, bu arada baba mırıldanarak bir kitabın sayfalarını karıştırıyordur.)

ZENOBYA Xavier neden öldü?

BABA Affedersin?

ZENOBYA Xavier neden öldü dedim?

BABA Aman canım! Ondan bundan, bilirsin işte insan gençken neden ölür.

ZENOBYA Bilmem.

BABA Yani, Xavier bazı tedbirsiz işlere kalkışmış, babası da

ona engel olmayı becerememiş.

ZENOBYA Merdivenlerden aşağı mı inmiş?

BABA *(Sıkılmış).* Bilmiyorum.

ZENOBYA Yukarı çıkmayı mı reddetmiş?

BABA Eee, bilmiyorum dedim ya. Mühim olan öldü mü, öldü.

ZENOBYA Aşağı inmeyi denemiş olmalı; öyle olmasa onu gömmezlerdi; aşağıda kalmış olsa, kimse inip onu aramaya kalkışmazdı.

BABA Gömmüşler de gömmüşler, gömmüşlerdir herhalde, öyle tahmin ediyoruz. Ölünce yapacak bir o var, ne yapılacak başka.

(Gidip şümürz'e vurur. Anne çıkmıştır, geri gelir, endişeli halde dolanır.)

ZENOBYA Peki, ya Jean, ona ne oldu?

BABA Jean mı?

(Baba gerçekten şaşırmış gibidir.)

ANNE Kimden bahsediyorsun Zenobya?

ZENOBYA *(Hayallere kapılır)* Balkonlu, dört odalı evimizde yaşarken, hemen yanda, balkonun öbür ucunda komşunun bir oğlu vardı, hep uçak uçururdu. Adı Jean'dı. Çok iyi dans ederdi.

ANNE Zenobya, küçük tavuğum, gözün açık rüya görüyorsun sen.

ZENOBYA Rüya görmüyorum.

ANNE Dinle inci tanem, anneni bunak yerine koymana lüzum yok... *(Baba'ya)* Eğlendirmek gerek, yemin ederim eğlendirmek gerek.

(Gidip şümürz'e vurur.)

BABA *(Düşünceli)* Ama nasıl? Ebeveynlere düşen görevin, hem çocukların karakterlerini şekillendirmek, hem de o çocukların yuvadan uçup, gerçek hayatla tanıştıklarında, dünyanın acı gerçeklerinden zarar görmemeleri ve

kolay uyum sağlamaları için onlara gerekli eğitimi vermek olduğu şüphesiz ortadadır. Fakat çocuklarını eğlendirmek de onların vazifesi midir ve bu eğitim, böyle bir eğlenceye müsaade etmekte midir?

ANNE Eğlence, öğretici olursa olur. Xavier gibisi bulunmaz değil ya. Zenobya yeni bir arkadaşla tanışmaya artık hazırlanmalı.

ZENOBYA Peki o arkadaşla ben, diyelim ki tanıştık, anlaştık, nerede yaşayacağız?

ANNE Bunun önemi yok.

BABA Sorun kendiliğinden hallolur.

ZENOBYA *(Alaycı)* Eğer olursa, türünün ilk ve tek örneği olur. Hem bir kere, bu sorunu yaratan kim?

ANNE Düşündüm de, bana kalırsa iyi bir örnek, en muazzam yol göstericidir. Şu an için de en iyi örnek, biziz.

BABA Örnek alınmamız gerek bizim. *(Anne'ye)* Maceramızı anlatan bir pantomim gösterisi sunsam mı ki acaba?

ANNE Canım, o kadar iyisin ki pantomimde. Ama pantomimle kısıtlama kendini, konuş. İfade sanatına bütünüyle hâkim olan sen, ne diye kendini tek bir biçime mahkûm edesin ki?

BABA *(İlan eder)* Olay mahalli. *(Gösterisine başlar)* Güzel bir ilkbahar sabahı hayal edelim, şehir bayram yerine dönmüş, süs bayrakları esen rüzgârda salınıyorlar ve araba motorlarının gürültüsü, koca bir karınca yığınına dönmüş insan kalabalığından yükselen neşeli uğultuya karışıyor. Yüreği elektrik verilmişçesine titreyen ben ise, Pekin'deki Yaz Sarayı yağmasına[4] katılan büyük amcamdan miras kalan bir Çin abaküsüyle geçen saatleri sayıyorum. *(Duraksar, düşünür.)* N'oldu ki acaba o abaküse? *(Anne'ye)* Hiç gözüne çarpmadı mı son zamanlarda?

ANNE Yok görmedim ama merak etme, ortalığı yerleştirir-

ken bir yerlerden çıkar kesin.

BABA N'apalım, kaybolacağı varmış.

ZENOBYA Eğer kaybolduysa, kaybolacağı yoktur artık. Senin var sandığın şeyse zaten tamamen ayrı bir konu.

BABA Zenobya, şurada seni eğlendirmeye çalışıyorum ama seni beni olur olmaz yerlere sürüklüyorsun.

ZENOBYA *(Kayıtsız)* Ah öyle mi! Sen devam et, devam et. *(Öbür odaya gider. Baba gösterisine devam eder.)*

BABA Uzun lafın kısası, saatleri sayıyordum ve aritmetiğim kuvvetli olduğundan, bunu hesaplamak benim için çocuk oyuncağıydı. Sırf o değil, bunun gibi daha ne hesaplar yapardım, mesela bir çemberin çevresinin ya da bir kum yığınında kaç kum tanesi olduğunun hesabı ya da aynı hesapla top güllelerini toplamak ve bunlar gibi daha bir sürü. Gelin hanım pek mutlu görünüyordu ve odasına yemek taşıyanların ardı arkası kesilmiyordu, hepsinin ellerinde çiçek sepetleri, meyveler... kirli çamaşırlar, çünkü bazıları orayı yan taraftaki temizlikçiyle karıştırıyorlardı. Yeri gelmişken, ben yalnız duyduklarımı anlatıyorum çünkü o sıralarda annen kendi evinde, ben de kendi evimdeydim. Ama ben hazırdım, göz kamaştırıyordum, cillop gibi olmuş suratımdan sıhhat fışkırıyordu ve düşüncelerimle baş başa, yani gerçekten yalnız başıma, kendimi bu medeni hal kaynaşmasına, yani şeye hazırlıyordum, şeye... öööö...

ANNE *(Düşünür)* Buna kim yetiştirdi ki bunları?

BABA Dağılmak yok, hadi, dağılmak yok, söz sende...

ANNE Bense, başıma neler geleceğini bilmeme rağmen ürkmüştüm, yüzüm kıpkırmızı olmuştu; ebeveynlerim modern insanlar olduklarından bana her şeyi anlatmışlardı, yani o aylak hırbonun, herkes gidip de yalnız kaldık mı üstüme çıkmadan rahat etmeyeceğinin pekâlâ farkındaydım. Etrafıma nedimelerimi toplamış çene ça-

lıyordum, ondan bundan, bin bir çeşit konudan konuşuyorduk çünkü düğün günü, bir gelinin aklımdan sadece o minik şey geçer ama topluma göre o minik şeyle tanışmadan onun hakkında konuşmak olacak iş değildir; yalnızca ilkel varlıklarda olur öyle bir şey, yazık onlara. *(Baba şümürz'e vurmuş, geri dönüyordur.)* Léon, sen devam et, bunca hatıra yordu beni.

(Bir çeşit bale yaparak devam ederler, düğün günlerini pantomim yaparak canlandırırlar.)

BABA Yerimde duramıyordum, kanım kaynıyordu ve kan kaynamaya başladı mı, damar tıkandı tıkanacak demektir. *(Anne gidip şümürz'e vurur.)* Ben de bunun üzerine tıp öğrenimini yeni tamamlayıp gelmiş kuzenim Gautier'ye –Jean-Louis Gautier'ye[5] - dedim ki: "Biraz kan versem iyi gelir mi acaba?" Bizimki patlattı kahkahayı. *(Kahkahayı patlatır.)* Öyle bir gülüyordu ki... ben de başladım gülmeye. *(Şümürz'ün yanına gidip, onu iyice pataklar.)* Anlatılacak gibi değil, ölüyorduk gülmekten. *(Durur ve çok düz bir sesle.)* Ah ah, iyi gülüp eğlendiydik o gün.

ANNE Yirmi iki yaşındaydım.

BABA Düğün merasimine geçiyorum. *(Taklit eder.)* Bu enfes sarışın bayanı karınız olarak kabul ediyor musunuz? Dalga mı geçiyorsunuz vali bey! Siz olsanız etmez misiniz? Vali de şöyle demez mi: Ben homoseksüelim. *(Dizlerini döverek güler.)* Bak en iyisi buydu. Vali homo çıktı yahu.

ANNE Öyle yakışıklı adam. Yazık, yazık...

BABA Sıra geldi rahibe: "Siz ikiniz, birbirinizi seviyor musunuz?" Sonra tütsüydü, koroydu, para takmaydı falan, öyle bir anda geçti gitti. Beş sefer para toplamıştık.

ANNE Emin misin?

BABA Yani kabul, öyküyü biraz süsledim ama tam beş se-

fer para topladık, orasını iyi hatırlıyorum. Çok duygulanmıştım. Ve günün sonunda da anne babalarla akşam yemeği. *(Cruche, soğuk dana parçaları ve tavuk butları dizili bir tepsiyle çıkagelir.)* Boğulacak gibi olduydum.

ANNE Abartma canım...

BABA Tıkınmaktan boğuluyordum yani. *(Cruche'den tepsiyi kapar ve yemeğe koyulur. Cruche, şömürzden kaçınarak çıkmak üzeredir; baba, emredercesine parmağını şıklatır, Cruche geri döner ve şömürze vurur.)* Oluk oluk şampanya akıyordu.

ANNE Köpüklü şarap.

BABA Doğrudur, sizinkiler pek bir pintiydi.

(Zenobya, elindeki sandviç ısırarak girer.)

ZENOBYA Daha bitmedi mi gösterin?[6]

BABA Gerisini sizin hayal gücünüze bırakıyorum. İki genç evli, küçük bir odada, baş başa...

ZENOBYA *(Araya girer)* Dokuz ay sonra ben doğdum.

ANNE Ve sonra gittik Arromanches'a yerleştik, iyi bir iş teklifi almıştın.

BABA At kasaplığı. Heykeltıraşlık gibi, ama bunda malzemen canlı.

ANNE Ve işte buradayız. Neşeli bir aile... *(Baleleri sona erer, baba anneye, anne babaya doğru yaklaşır, yolları şömürzün önünde kesişir, ikisi birden ona girişirler)* ...mutlu mesut, zorluklar karşısında asla pes etmeyen. *(Şömürz'ü iyice bir döverler.)*

ZENOBYA *(İfadesiz bir sesle)* O zamandan bu yana hiçbir şey olmadı mı?

(Yatağa oturur.)

BABA Ne zamandan bu yana?

ZENOBYA Arromanches'dan bu yana?

BABA Kasabayı terk edip büyük şehre geldik... İşte böyle, iyi günde, kötü günde, hep bir arada yaşayıp gidiyoruz,

hatta vasat günlerde bile, gerçi genelde vasat geçer günler, iyisiyle kötüsü istisna sayılır, hani günün bazı vakitleri etraf kalabalıklaşır ya, o misal.

ZENOBYA Mesele elektrik dağıtımı olduğunda, o vakitleri örnek gösteremezsin. Her gün olan şey.

ANNE Zenobya, bu iddiacılığını kimden aldın, cidden merak ediyorum.

ZENOBYA Sizden almışımdır da bana tersi geçmiş.

ANNE Bütün sülaledekileri şöyle bir gözümün önüne getirdim ama bu huylar sana kimden geçti, sen nasıl oldu da böyle oldun, bir türlü bulamadım.

BABA *(Anne'ye)* Dilersen sülalemiz üzerine metodik bir çalışma yapabiliriz. Metodik olan her şey beni büyülemiştir. Hatta sen de yardım edersin, aile soy ağacımızı bile çıkarırız.

ZENOBYA Bırak kendi başına büyüsün. Ben uğraşamam.

(Cruche tam o anda girer, konuşmaya dahil olur.)

CRUCHE Umursamıyor, aldırış etmiyor, karışmıyor, göz ardı ediyor, es geçiyor, istifini bozmuyor, o taraflı olmuyor, uzun lafın kısası bu konuyla ilgilenmiyor.

BABA *(Sıkılmış)* Lafa karışıp durmanızın sebebini öğrenebilir miyiz Cruche?

CRUCHE Kim soruyor bu aptalca soruyu?

BABA Ben.

CRUCHE O halde "ben" diye konuşun. "Lafa karışıp durmanızın sebebini öğrenebilir miyim?" deyin, ya da "Cruche, size mi dert oldu?" ya da, "sizi nereden ilgilendiriyor?" ya da, "Sizin bu konuyla ne alakanız var?" diye sorun. Yeter ki açık seçik konuşun ve bir şeyleri ima edip durmayın. Ben ima ediyor muyum hiç?

(Eşyalardan birini kapar, tozunu almaya koyulur.)

BABA Of! Tanrı aşkına! *(Öfkelenir, gidip kendine bir bardak su doldurur, bu arada anne hiç oralı değildir, örgü çan-*

tasından güzel saplı bir şiş seçer, kalkar ve gidip şişi şiimürz'e batırır.) Size bizimle laf yarıştırasınız diye para ödemiyorum..

CRUCHE Ben, neyin nesi olduğu belli, satılık bir hizmet sunuyorum ve siz de onu satın alıyorsunuz. Üstelik o kadarcık paraya, size beleşe geliyor sayılır. Hadi onu geçtim, müşteri şikâyet edince oluyor da, satıcının ağzını açmaya hiç mi hakkı yok, yeter ki sattığı malda bir kusur bulunmasın. *(Önlüğünü hiddetle yere fırlatır.)* Aman neyse ne, zaten kapatıyorum.

BABA Nasıl, kapatıyor musunuz?

CRUCHE Artık satmıyorum. Gidin başka yerden alın. Ben de başka yerde satacağım.

ZENOBYA Cruche... gidiyor musun gerçekten?

CRUCHE Dinle canım, şu baban olacak adamın salaklığına sahiden diyecek şey bulamıyorum... Nerede, hangi devirde yaşadığını sanıyorsa. Bu odada tuzu kuru biri varsa, o da benim...

BABA *(Kurumlu, alaycı bir tonla)* Bir sizin tuzunuz kuru demek, o nasıl oluyormuş bir anlatsanıza bana?

CRUCHE Şöyle oluyor, benim sattığım hizmet, tembellerden, miskinlerden, aylaklardan, işe yaramazlardan, yan gelip yatanlardan ve toplumdaki diğer lüzumsuzlardan müthiş bir talep görüyor ve o mahlukların soyu tükenecekmiş gibi de görünmüyor.

(Hasır şapkasını kafasına geçirir, küçük bir valiz alır ve dış kapıdan çıkar.)

BABA *(Öfkeden kudurmuş)* Haydi oradan! Utanmadan bir de beni haşlıyor!

(Cruche geri döner, valizini yere bırakır, Zenobya'yı öper)

CRUCHE Hoşça kal kedicik. Kendine çok dikkat et.

(Valizini alır ve tekrar çıkar)

BABA *(Emredercesine)* Cruche... bir şey unutmuyor musunuz...

(Cruche etrafına bakınır, gözü şümürze takılır, bir süre ona bakar, sonra hayır dercesine başını iki yana sallar.)

CRUCHE Hayır... unuttuğum bir şey yok...

(Çıkar ve kapıyı kapatır.)

BABA *(Ellerini ovuşturarak)* Oh be! Aman iyi kurtulduk. Gemi iyice azıya almaya başlamıştı bu kız. Çok memnun oldum. *(Gidip şümürz'e vurur.)* Üstelik tasarruf etmiş de olduk, fazladan bir odamız daha oluverdi.

ZENOBYA *(Soğuk)* Burada tek başıma uyumam.

BABA Peki, peki... yan tarafta bizimle uyursun...

ZENOBYA Yan tarafta tek başıma da uyurum...

BABA *(Alayla karışık güler)* Yok canım! En güzel odayı Matmazel kapacak ha...

ZENOBYA Neden çocuk yapılır? En berbat odayı ona vermek için mi?

ANNE Zenobya, sakin ol canım... Hem, çocuk dediğin bilerek yapılmaz ki her zaman...

ZENOBYA *(Sert)* Neyin nasıl olduğunu bilmeyen, kendini tutar.

(Sessizlik.)

BABA Hım... *(Anne'ye)* Bakıyorum epey büyümüş.

ANNE Onu hâlâ çocuk yerine koyabilir miyiz?

BABA Ergenliğe yaklaştığına şüphe yok.

ANNE Ergen olmuş canım, yetişkin bile sayılır.

BABA Ee, evlenip gidecek yaşa da gelmiş desene.

(Gidip şümürz'e vurur.)

ANNE Ve madem evlenecekse, ihtiyar anne babasının hatırına bazı fedakârlıklara katlanması en doğrusu olur, öyle değil mi?

BABA Bizim yan odaya çoktan yerleşmiş olduğumuzu da eklemeden geçemeyeceğim...

(Anne öbür odaya doğru gider, tokmağı çevirir, kapı açılmaz. Epey afallamıştır.)

ANNE *(Derinden, endişeli bir sesle)* Léon!

BABA *(Şaşırmış, ellerini silerek yaklaşır)* Neyin var? Ödümü kopardın.

ANNE Léon... kapı açılmıyor.

BABA Öyle şeyler söyleme... siyah valizle fotoğraf makinem içeride... *(Kapıya yaklaşır, açmaya çalışır.)* Kesin Cruche kilitlemiştir giderken...

(Uzaklardan, Gürültü duyulur, hepsi donakalır, şümürz hariç.)

ZENOBYA *(Kayıtsız)* Cruche o kapının yanına bile yaklaşmadı.

(Baba bir kere daha açmayı dener, yine başaramaz.)

BABA Anahtarla kilitlenmemiş bu... tokmak sıkışmış gibi... lehimlenmiş gibi...

ZENOBYA *(Cruche'ü taklit ederek)* Sıkışmış... takılmış... çakılmış... kıpırdamıyor... dönmüyor... bir başka deyişle, açılmıyor.

(Kahkahalarla güler, aniden durur.)

BABA *(Dış kapıya gider, onu açmaya çalışır ve açar, neşeli)* Ah ha! Bunun hâlâ iş gördüğünden emindim... gördünüz mü, panik yapmaya gerek yok... *(Şümürz'ün yanından geçerken ona vurur.)* Her şey iyi gidiyor... Bir odamız var ve yeterince geniş... Ocakla tuvalet de çok şükür bu tarafta kalmış. *(Güler.)* Öbür odada kilitli kaldığımızı düşünsenize bir... *(Zenobya'ya)* Aman o odanın da matah bir tarafı yoktu zaten... Burada çok daha rahat edersin, bizimle birlikte.

ZENOBYA Ne demezsin.

BABA Ama ne olur ne olmaz diye bazı basit önlemler almayı uygun görüyorum. *(Merdivene gider, sağlam olduğundan emin olur.)* Hım... Sanki dün daha sağlam gi-

biydi ha, Anna?

ANNE Pek dikkat etmedim canım, ama sen öyle diyorsan, öyledir...

(Baba gerilir ve koşarak birkaç defa basamakları inip çıkar.)

BABA Yok yok... Hâlâ iyi çalışıyor gibi... *(Geri iner.)* Bir de yerleştik mi tamamdır. Şimdi, ufaklığı nerede yatıracağız bakalım?

ZENOBYA Yerde rahat ederim.

(Yere oturur, bir elini başına koyar, ağır ağır sallanır.)

ANNE Zenobya, aptal olma, sana şöyle güzel, rahat bir köşe yapıveririz. *(Baba'ya)* Léon! Bak aklıma ne geldi, komşudan Xavier'nin yatağını ödünç istesek ya.

BABA Mükemmel bir fikir... *(Ellerini ovuşturur.)* Gerçi şimdi ne bileyim, daha yasını tutarlarken çocuğun...

ANNE Xavier bizim ufaklığı çok seviyordu. *(Zenobya'nın pek iyi olmadığını fark eder.)* Neyin var küçük tavuğum?

ZENOBYA Biraz başım ağrıyor.

(Anne ona yaklaşır, nabzını tutar, bu arada baba çenesini kaşıyarak, etrafına bakınıyordur.)

ANNE Bir şeyin yok, azıcık ateş...

ZENOBYA Canım portakal istiyor.

ANNE Dinle kediciğim, anlayışlı olmalısın... onları baban için sakladığımızı biliyorsun, sağlığı için...

ZENOBYA Evet... ama yine de canım istiyor...

ANNE Zenobya, içinde bulunduğumuz durumu anlamaya çalış. Elimizde çok az portakalımız var ve baban yetişkin bir adam, büyük bir adam; baban bir gelecek vaadi değil, o artık olmuş, tamama varmış bir birey ve bunun kanıtlarını birçok defa ortaya koymuş, mesela... öö... yani bunu kanıtlamış biri. Öte yanda, sen, genç bir kız, neredeyse bir çocuk, sen bir... sen bir piyango biletisin diyelim; seninle şansımızı deneyebiliriz, doğru, ama

kaybetme ihtimalimiz de var. Bak elbette bana sorarsan, ben senin çok iyi biri olacağına yürekten inanıyorum, fakat şu an için, çiçek ve meyve arasında bir seçim yapmak zorundayız ve meyveyi seçmek daha akıl karı görünüyor.

ZENOBYA Meyve babam mı oluyor?

ANNE Yalnızca bir kıyaslama yaptım bi'tanem, hepsi bu, ama çok anlamlı oldu değil mi? Yani çiçek, meyve için kendini feda etmeli.

ZENOBYA Ha!

(Baba dalgınlığından kurtulur.)

BABA En iyisi, bizim ufaklık gidip kendisi istesin Xavier'nin yatağını. Ona hayır diyemez. Şimdi ben gidersem, huzursuz olacağım... Hem sanki bana düşmez istemek...

ANNE Ay kızımız da çok sevinir buna, hem yatağa ihtiyacı olan da o, gitmek istersin değil mi inci tanem?

ZENOBYA *(Cansız)* Tabii... Doğrusu da bu... Herkes kendi başının çaresine bakmalı...

ANNE Evet, böylece bu gece uyumak için güzel bir yatağın olacak...

ZENOBYA Mühim olan bu...

(Ayağa kalkar.)

BABA Aman canım, bir kere istesek ne kaybederiz ki? Hım? Kabul ederse eder, etmezse...

ZENOBYA Etmez...

BABA Değil mi ya... ne tehlikesi var sanki.

ZENOBYA *(Masaya yaslanarak)* Sen hiç görmedin ki tehlikeyi, nereden biliyorsun olup olmadığını?

BABA Var olduğunun gayet farkındayım. Hem ben göremiyorum da sen çok mu görüyorsun sanki?

ZENOBYA *(Şümürz'e bakar)* Ben çok uzun zamandır görüyorum.

BABA Komşudan da korkmuyorsundur sen?

(Güler ve gidip şümürz'e vurur.)

ZENOBYA Hayır... korkmuyorum... komşudan...

(Dış kapıya gider, açar. Arayı geçer, komşunun kapısını çaldığı görülür, bekler.)

BABA *(Bağırır)* Pes etme hemen... kesin içeridedir...

(Anne şümürz'e girişir. Baba, eline bir kitap alır, oturur. Zenobya bir kez daha dener, kapının tokmağını çevirmeye çalışır, geri gelip kapının girişinden seslenir.)

ZENOBYA Kapısı sıkışmış gibi...

BABA Yok yavrucuğum, yok, zili çal... Büyüdün artık, şuncacık şeyi de kendi başına hallediver canım...

(Zenobya omuz silker. Yeniden arayı geçer ve komşunun kapısını çalar. Gürültü, çok uzaklardan duyulmaya başlanır. Tereddüt eder, elini yavaş yavaş komşunun kapısından çeker. Babanın dairesinin dış kapısı önce ağır ağır kapanmaya başlar, sonra birden çarparak kapanır. Bir anlığına da olsa, Zenobya'nın eve doğru geri koştuğu görünür, ama artık çok geçtir, yetişememiştir. Yüzüne kapanan kapıyı dışarıdan yumruklamaya başlar. Gürültü giderek şiddetlenir. Anne ve Baba donup kalırlar. Anne korkudan hareket edemiyordur. Baba kitabını elinden düşürür. Gürültü diner. Anne dış kapıya doğru gider, açmaya çalışır. Kolu aşağı düşer. Şümürz olan bitenden eğleniyor gibidir. Anne geri döner, yatağa oturur, makineleşmiş gibi yatak örtüsünü düzeltir. Zenobya'nın kapıyı yumruklaması kesilir. Artık yalnızca sessizlik vardır.)

BABA Canım benim, hadi üzme kendini... Gün gelir, çocuklar bırakır gider annelerini, babalarını. Hayat böyle işte.

(Gidip şümürz'e vurur.)

PERDE

ÜÇ

Öncekilerden de küçük bir oda. Tavan arası. Odada tek bir tane, ufak pencere vardır ve oradan içeri sızan parlak, mavi bir ışık, yüksek bir katta olunduğu hissi uyandırıyordur. Giriş çıkışı kapatılmış bir kapı. Bir merdivenin baş kısmı; baba buradan çıkacaktır. Odaya kasvet hâkimdir. Konfor namına en ufak bir şey bile yoktur. Bir döşek. Bir masa. Çizilmiş bir ayna. Bir şilmürz, perde kalktığında, üzerine belli belirsiz bir ışık vuruyordur. Yukarı çıkan bir merdiven yoktur. Zaten, yukarısı da yoktur. Gürültü, tekdüzeliği ve çekilmezliğiyle varlığını sürdürüyordur; belli belirsiz bir ışık demeti, bu odanın zeminine çıkan merdiven boşluğundan içeri süzülüyordur. Aşağıdan ne olduğu belirsiz takırtılar duyuluyor. Yine aşağıdan, Anne'nin yarım yamalak çığlıkları ve ardından Baba'nın sesi duyulur; Baba, ilk sahnedeki gibi merdiveni çıkmaktadır.

BABA *(Arkasını döner ve bağırır)* Sarı çanta... Sakın unutma sarı çantayı Anna, sebze değirmeni onun içinde... *(Sahnede belirir, birkaç paketi güç bela çekip, ileri iter, iki basamak geri iner, aynı şeyleri tekrar yapar.)* Anna! Anna! Geliyor musun! Acele et ama biraz... Sarı çantayı uzat bana. *(Sinirlenir.)* Hadisene canım, korkacak bir şey yok!.. Sarı çantayı uzat diyorum, daha vaktimiz var, hadi... *(Tekrar sahnede belirir, bir çantayı iter, geri iner.)* Şimdi de küçük valizi. *(Annenin mızmızlandığı duyulur.)* Orada diyorum, orada, of, Tanrı aşkına, tuvalet masasının tam karşısında, kendim hazırladım... *(Geri iner, külçük valizi kapar, geri çıkar.)* Bir tek çamaşır sepe-

ti kaldı. *(Annenin sesi: "Yetişemeyeceğim!")* Olur mu öyle şey, yetişeceksin tabii, of be canım, amma tantana yaptın... *(Geri iner, anneden korkunç bir çığlık yükselir.)* Anna! Anna! Neler oluyor? Bi'tanem... hadi biraz gayret... Geri mi ineyim yani şimdi sana bakmaya? Hadi Anna, çocukluk yapmanın sırası değil, elim kolum dolu zaten... *(İkinci bir çığlık, sanki bir hırıltı.)* Anna! Beni korkutmaya mı çalışıyorsun, yaşımız geçti artık böyle oyunlar için... *(Dikkatlice geri çekilir, yavaş yavaş tahtaları ve aletlerini çıkarır, merdivenin ağzını kapamaya başlar; kulağını yere koyar; azıcık endişeli, ama daha çok meraklı bir sesle)* Anna! *(Kendi kendine)* Bak şimdi... olacak iş mi bu... sahiden cevap vermiyor mu ne? *(Dinler, gürültü aniden kesilir, artık alt kattan, belli belirsiz bir takırtıdan başka bir şey duyulmuyordur.)* Anna... İnsan böyle yüz üstü bırakıp gidilmez ama... *(Pencereden ışık gelmeye başlar ve odanın bir köşesinde ayakta duran şilmürz'e vurur. Baba, elinde çekici, ağzında çiviler, bir yandan hararetle kendi kendine konuşarak, çıkış yolunu tahtalarla kapatmayı bitirir.)* Yirmi sene evli kal... Sonra terk edip gitsin seni... Şu kadınları anlayana aşk olsun... *(Kafasını sallar.)* İnanılır gibi değiller. *(Son tahtayı da çakar ve toparlanır.)* İşte oldu... işimizi görür bu... *(Ayağa kalkar, odaya göz gezdirir, şilmürz'ü görünce bir an yerinden sıçrar.)* Bakalım... hım... güzelmiş canım burası... *(Duvarlara yakın yürüyerek, odayı gezer.)* Duvarlar sağlam. *(Başını kaldırır.)* Tavan da akmıyor gibi. *(Duvarlara bakar, kapıyı açmayı dener, kapı açılmaz.)* Kapı yok, yani yok sayılır... tam düşündüğüm gibi, kapı yok, demek ki artık kapıya lüzum yok. *(Geçerken şilmürze tekme sallar.)* Kusursuz bir mantık, kime sorsan böyle söyler. Ben de herhangi biri değilim ya canım. Ne münasebet, hiç de değilim. *(Durur)* Kimim ben? *(İlan*

eder) Özet: Léon Dupont, yaş kırk dokuz, dişler sağlam, aşı izleri vücuduna zarifçe serpiştirilmiş, boy bir metre seksen santim ki ortalamanın üzerinde bir ölçü, bedenen ve ruhen sapasağlam. Çeşitli göstergeler, zekâsının da ortalamanın üzerinde olduğunu ortaya koyuyor. Eylem sahası: Bir oda, yani oda dediysem, bir adam için yeteri kadar büyük ölçülerde... öö... yalnız bir adam için diyelim. *(Sessizlik)* Yalnız bir adam için. *(Kısık bir gülüş.)* Öyle ya, yalnız bir adam için. Durum bu. *(Biraz zaman geçer)* Soru: Yalnız adam hücresinde ne yapar? *(Baştan alır.)* Yok yok yok, hücre ağır kaçtı... Şurada normal ölçülerde bir adamın geçebileceği bir pencere var ve... *(Pencereye gider)* dileyen o pencereye gider ve... *(Pencereden aşağıya bakar, dönüp, gelir)* yirmi dokuz küsür metre yükseklikten kaldırıma çakılıp, kafasını kırabilir. *(Pencereye geri gider.)* Küçük bir balkonu bile var, eğer canımız çok sıkılırsa, ki hani olacak iş değil ya neyse, birkaç saksı alıp, sardunyalar, ıtrışahiler, gündüzsefaları, latinçiçekleri, hanımeliler, gülhatmiler ekip büyütebiliriz. *(Durur)* Nedendir bilmem, böyle sıralayınca aklıma birisi gelir gibi oldu. Ama kim acaba? Asıl mesele de bu ya. Ayrıca "büyütürüz" dedim, ama o lafın gelişi öyle, yoksa kendimizi kandırmaya lüzum yok, bu bitkiler kendi başlarına büyüyorlar zaten. *(Sahnenin ortasına geri gelir.)* Ben bir soru sormuştum değil mi kendime? Yalnız adam... inzivasında ne yapar? Hım... İnziva. Tam uymadı sanki. Ama bazı anlamlarını hesaba katarsak, uymuş da sayılır; mesela inzivaya çekilmiş münzevi, inzivaya çekilmiş keşiş.. ama inziva deyince, sanki geri çekilmek demiş oluyorsun... düşmandan kaçmak gibi. Benim yükselişime kaçmak demek mümkün mü? Bir adam... *(Gidip şömürz'e vurur)* kendini adamdan sayan, asla kaçmaz. Peki, ne kaçar, mesela ço-

rap. *(Bekler, gülmez.)* Olmadı... hiç gülmedim. Tuhaf... Bak ama ne geldi birden aklıma, kaçmak diyoruz, yani çekilmek. Peki, kimin ipi çekilir? Düşmanın. Demek ki n'olacak, devran dönecek, bu hücre... bu inziva... benim düşmana karşı zaferim olacak. Peki, hangi düşman? *(Biraz zaman geçer)* İşte asıl onu tespit etmek gerek. *(Uzun bir sessizlik, bu sürede odayı dört döner, sonunda küçük valizin önünde durur. Yine anlatır gibi konuşmaya başlar)* Ben de bu yiğitlik mertebesine, özgürlüğüne hevesli her bireyin yaptığı gibi, adına başkaları ne derse desin, bizim vatan dediğimiz o göze görünmez ama hissedilen, ele gelmez ama içe işleyen varlığa daima yürekten bağlı kalarak yükseldim. Sahip olduğum mütevazı erdemlerin gereği ülkeme defalarca hizmette bulundum ve karşılığında, herkesin şapka çıkaracağı payelerle, yani üniformamın koluna kibarca işlenmiş yaldızlı apoletlerle ödüllendirildim. *(Eğilir, tam valizi açacakken vazgeçer, toparlanır ve sorgulamaya başlar.)* Neden şu anda yedek mareşal üniformamı giymek istiyorum, nasıl bir içgüdü bu? Bir hayvan mıyım ben, içgüdülerimle mi hareket edeceğim? HAYIR. *(Valizden uzaklaşır.)* Her hareketimin temelinde mantıklı bir neden yatıyor, bir mantık birikimi, benden çok daha yüce bir kanun, tevazu tarafından yönetilen yarı sibernetik, aktif bir bilinç. *(Çenesini kaşır.)* Yukarı çıkmanın sebebi şu Gürültü, orası kesin. Peki, bir gürültü duydum diye neden üniformamı giyecekmişim? Ha ama mesela bir posta eri şöyle kanlar içinde, dili damağına yapışmış, acı haber taşıyan siyah bir zarfı sallaya sallaya içeri dalsa ve "Alarm!" ya da "Silah başına!" diye haykırdıktan sonra, bir kahraman gibi yere yığılsa, tamam, öyle bir durumda olabilir... *(Ayağıyla hafifçe valizi dürter.)* Ama ne oldu alt tarafı? Bir Gürültü duydum. Yukarı

çıktım. *(Şümürz'ün yanına gider.)* Durum aşağıdakinin hemen hemen aynısı, birkaç ufak ayrıntı dışında. Ve ben ayrıntılarla ilgilenmem. Demek ki... *(Fikrini tartar.)* Demek ki neymiş, madem ki... *(Şümürz'e vurur.)* ...madem ki her şey aynı, bu işin kaynağına saldırmak lazım... ve her şeyin tek bir sebebi var, o da o gürültü. *(Güler)* Bir keresinde yine başlamıştı da ben duymuyormuş gibi yapmıştım. Ya... nasıl da kandırmıştım... bütün aileyi. *(Durur)* ...Aile mi? Bir ailem vardı demek. *(Düşünür)* ...Bazen, sanki kafamda başkasının hatıralarını taşıyormuşum gibi geliyor. *(Güler)* Başkasınınmış, hem de tek başımayken... işte buna paha biçilmez. Şu gürültüye geri dönelim, onun bir işaret olduğuna hiç şüphem yok. *(Durur, düşünceli.)* Etraftaki şeylerin neden ve nasıl var olduklarını bir türlü keşfedememiş olmamı, gerçek huzuru bir türlü bulamamış olmama bağlamışımdır hep. *(Kendine hak vermiştir.)* Ee, haklıymışım işte, kanıt ortada. *(Biraz zaman geçer.)* Bir işaret. Bir uyarı işareti. Benim uyarı işaretim. Benim için veriliyor. Peki, kim veriyor bu işareti? *(Biraz zaman geçer.)* Neyse, diyelim onu bulduk. Basıp gidiyorum. *(Baştan alır.)* Hayır, hayır... bir kat yukarı çıkıyorum. İyi. Niye peki? Çünkü işareti duydum. Demek ki bu işareti veren her kimse, benim orada kalmama karşı. Peki, kim kalmamdan rahatsızlık duyabilir ki? *(Gidip şümürz'e vurur.)* İşte asıl bunu soruyorum kendime ve hep soracağım. Ama dünya böyle işliyor. Bu işaret bana karşı. Demek ki saldırgan. Demek ki bu bir saldırı işareti. *(Valize geri döner.)* İyi de benim gibi bir adama niye saldırmak isterler, anlamıyorum ki. Ama kesin olan bir şey var: Saldırı demek, müdafaa demek. Ve müdafaa demek... *(Eğilir ve valizi açar, güzelce katlanmış üniformasını çıkartır.)* Söz konusu müdafaaysa, ben hazırım, ne mutlu

bana. *(Üniformasını açıp, düzeltir.)* Yedek mareşal... tamam, çok bir şey değil belki... ama bir işe kalkışmadan önce iki defa düşünmelerine yeter de artar. *(Üstünü değişmeye başlar, kıyafetlerini çıkarıp, üniformayı giyer.)* Evet, içinde bulunduğum durum gayet açık. Bana saldırıyorlar. Ben de kendimi müdafaa ediyorum. Ya da en azından kendimi müdafaa etmek için hazırlanıyorum. *(Etrafına bakınır.)* Bu odada bir çıkış kapısı eksikliği olduğundan dolayı, daha önce belirttiğim üzere, bana yapılan bu saldırıların manasız olduğunu düşünüyorum. Eğer buradan gitmemi isteselerdi, yine daha önce belirttiğim üzere, bunu yapabilmem için gerekli olanakları da sunmuş olmaları gerekirdi. *(Biraz zaman, üniformasını düzeltir.)* Kılıcım... *(Başka bir koliye gider, içinden kılıcını çıkarır ve kuşanır.)* Eğer şartlar gerektirirse, kepimi de takarım. *(Biraz zaman geçer.)* Hatırlıyorum da... *(Biraz durur, sonra daha donuk.)* Hiç de bile, hatırlamıyorum. Benim yaşıma gelmiş bir adam geçmişte yaşamaz. Ben artık geleceği inşa ediyorum. *(Sessizlikte, ağır ağır, şümürze yaklaşır, sonra birden üzerine atlar, onu yere yapıştırır, uzun süre boğazını sıkar. Bir yandan da çok doğal bir sesle konuşmayı sürdürür.)* En iyisi pencerenin önüne ıtrışahileri koyayım, en güzel onlar duracak gibi. Hem kokularını da seviyorum. *(Toparlanıp, ayağa kalkar; şümürz, hareketsiz, yerde kalır, ama bir süre sonra yeniden kıpırdanır ve ayağa kalkar.)* Vakti gelince ıtrışahilerimi toplarım, artık ne zaman gerekirse, eğer icap ederse, ya da kabaca çiçek açtıkları zaman diyelim. Çünkü çiçekleri çok severim. *(Şöyle bir kendine bakar.)* Çiçek seven bir savaşçı... kulağa tuhaf geliyor, ama n'apalım, ben seviyorum. *(Göz kırpar.)* Yoksa savaşçı değil miyim ben? *(Biraz zaman geçer; toparlanır ve ilan eder)* İtiraf: Gerçekte... bu arada gerçekten söz açmak

için ne kadar doğru bir zaman bu, değil mi ama, bir adam, atmacının göz koyduğu kurban misali, şartların getirisiyle bir başına terk edilmiş, hani acaba kendininkinden büyük müdür diye komşusunun orasını dikizleyen namuslu bir nüdist gibi, çırılçıplak soyunmuş ruhunu seyrediyor... Yani gerçekte demek pek bir şey ifade etmez aslında, olsa olsa dış görünüşe bakıp yargılama alışkanlığımızın, yengeç ve kabuğu misali, kalbimizin derinliklerine demir atmış olduğunu hatırlatır; ki benim de gerçekte, üstümdeki bu üniformaya rağmen, gayet anti militarist, milliyetçi bir yapım vardır. *(Biraz zaman geçer.)* Üniforma denen şeyin, bütün bir toplumun yüreğini neden böylesine ısıttığı konusunda oldum olası yanılır herkes. *(Alay edercesine)* Ah... ah... ah... Oysa ne kadar basit şeyler bunlar. Bir askerin var olma sebebi, savaştır. Savaşın var olma sebebi, düşmandır. Asker üniformalı bir düşman, bir anti militaristin gözünde iki kat düşmandır. Çünkü bir anti militaristin vatani duyguları da herkesinki kadar güçlüdür ve dolayısıyla o da vatanına düşman olanı durdurmak için elinden geleni yapıyordur. Ama eğer düşman, asker üniformasını giyip gelmişse, onun karşısına bir asker dikmekten daha iyi çözüm mü var? Bundan şu sonuç çıkıyor: Her anti militarist orduya katılmalıdır; ve bunu yapmakla, tam üç şeyi birden başarmış olacaktır: Birincisi, düşman askerlerinin sinirini bozacaktır; ikincisi, kendi topraklarında nefret edilen birisi olacaktır çünkü üniforma taşıyan biri, kendinden farklı üniformalar taşıyanların gözünde bir nefret unsurudur; ama en önemlisi, kendisini, nefret ettiği ordunun bir parçası haline getirecektir ve bu sayede, o ordu, artık kötü bir ordu olacaktır. Çünkü anti militarist bir ordu, kendi kanserini kendi içinde taşır ve karşısına sivil vatanseverlerden

oluşan sahici bir ordu çıktığında ne yapacağından haberi bile yoktur. *(Çenesini kaşır.)* Benim düşmanım sivil sayılabilir mi? *(Sessizlik. Farklı bir ses tonuyla devam eder.)* Bütün zamanımızı tamamen spekülasyondan ibaret şeyleri tartışmaya harcayacağımıza, şöyle elle tutulur, gözle görülür şeyleri, yani duyu organlarımıza hitap eden gerçekleri anlamaya harcamamızın daha faydalı olacağını sanıyorum. Zira bazen kelimelerle oynamaktan başka bir şey yapmıyormuşum gibi geliyor. *(Biraz zaman geçer; pencereden bakar.)* Ya kelimeler bunun için varsa? *(Biraz zaman geçer, sonra ilan eder)* Gerçeğe dönüş. *(Ses tonunu değiştirir.)* Bu gerçeğe dönüş –aslında iyi giden bir itirafı bölmüş oldu ama neyse– bana işin özü gibi geliyor. Hemen her şey hakkında bir fikrim olduğunu açıkça ortaya koyuyor; bir üniformadan çıkıp da –bu yedek mareşal üniforması da ne eften püften şeymiş böyle- nerelere vardığım bunun kanıtı zaten. Aslına bakılırsa insanlığın daha büyük sorunları üzerine kafa yorabilirdim, ki bu herkesin yapacağı iş değildir... ama öyle yapmış olsam, tuzağa düşmüş olmaz mıydım? Ve insan, o büyük sorunlarla, sadece toplum içinde yaşadığı müddetçe karşılaşmıyor mu? *(Biraz zaman geçer.)* Oysa ben, yapayalnızım. Daha önce belirttiğim gibi. *(Arkasını döner ve şümürz'ü görür; şümürz kalkmış ve yerini değiştirmiştir, pencereye yakınlaşmıştır. Baba birden irkilir gibi olur; ilk defa olarak, sanki karşısındakinin yalnızca bir nesne olmadığını fark etmiş gibidir. Kendini savunmak istercesine konuşmaya başlar.)* Ben oldum olası yalnız başmaymışım gibi hissettim. *(Ara.)* Bir kanıta ihtiyacım var... Kesin bir kanıt görmeliyim ki neredeyse emin olduğum bu fikrimi yeniden gözden geçireyim. Derleyip toplamadan önce özetlemeye girişmekle doğru mu yaptım, hata mı ettim...

analizden önce senteze geçmekle? *(Gözlerini yoklar.)* Görüyorum. *(Kulaklarını yoklar.)* Duyuyorum. *(Durur ve ilan eder:)* Envanter. *(Bu andan itibaren, şümürzden git gide daha fazla kaçınacak ve şümürz, tam aksine, büyük bir dikkatle, onu gözleriyle takip edecektir.)* Dünya, boşuna beni saran şu duvarların ötesine uzanmaya çalışıyor; ortada bir hakikat var: Onun merkezi benim. *(Sorgular)* İç organlarımın bir listesini çıkarsam mı acaba? Ama bu, analizi olur olmaz yerlere götürebilir... *(Düşünür)* ...hem içimde olanlar hakkında bildiklerimin hemen hepsi kulak dolgunluğu. Kan dolaşımını kalbimin sağlıyor olması pekâlâ mümkün, peki ya asıl kanımın akışı, kalbimin çarpmasına neden oluyorsa... *(Durur)* Hayır, yalnızca dış organlar. *(Çizik aynaya yaklaşır.)* Bu aparat sayesinde çok daha hızlı ilerleyebilirim. *(Aynada kendine bakar ve anlatıyor gibi konuşur.)* Kendime hep sormuşumdur, bir insanı dış görünüşüne şekil vermeye iten şey nedir, özellikle de sakal bırakmaya. *(Sakalını kaşır.)* Bunun cevabını bulmaya meraklı olduğumdan sakal bıraktım. Ve sonuç olarak şuna vardım, öyle bir şey yok. Sakal bıraktım çünkü sakal neden bırakılır görmek istedim. Ve elime ne geçti, sadece bir sakal. Sakalın var oluş sebebi, sakaldır. *(Ses tonunu değiştirir.)* İyi bir başlangıç. Güzel, demek ki irtifa yüzünden yeteneklerim bir zarar görmemiş. *(Eğilir, sıkılmış gibi, eli alnında.)* Sanki bir zamanlar daha kalabalıktık... hava da bu kadar soğuk değildi. *(Üniformasının kemerini çözer, üniformayı yavaş yavaş çıkaracaktır.)* Bu tavan arası içimi daraltıyor. *(Ses tonunu değiştirir.)* Daha kalabalıktık, evet, ama mutlak çoğunluğu ben elimde tutuyordum. Şimdi kalabalık olmadığımıza göre, çoğunluğum uçup gitmiş oluyor elimden. Paradoks, şüphesiz bir paradoks... *(Ses tonunu değiştirir, el yordamıyla valizini*

yoklar.) Kılıcım vardı da, bir de tabancam olacaktı sanki bir zamanlar... *(Omuz kemerini ve kılıcını çıkarır.)* ...tabancayı yeğlerdim kılıca. *(Tabancasını bulur, kontrol eder.)* Hafif bir silah bu, ele iyi oturuyor, kaybettiğim sahaları yeniden ele geçirmemde yardımı dokunur... *(Tabancayı alır, oraya buraya çevirir, en sonunda hareketsiz duran ve gözlerini bir an olsun onun üzerinden ayırmayan şümürz'e doğrultur. Sonra tabancayı indirir.)* Sakalımdan bahsediyordum. Yaşıyor, uzadığına göre yaşıyor ve kesince de ağlamıyor. Bir bitki de ağlamaz. Demek ki sakalım bir bitki. *(Pencereye gider.)* Itrışahilerin yerine latinçiçekleri mi eksem acaba? Hem salatasını yapıp yerim de... Hayvansal, madensel ve bitkisel hükümranlıkları insan bedeninde buluşturan kemik, et ve kılların ahenkli karışımı. *(Düşünür.)* Aynıları kıllı herhangi bir hayvan için de söylenebilir. *(Kendinden emin.)* Tabii insan hariç, çünkü insan, hayvandan sayılmayan tek hayvandır. *(Birdenbire tabancasını kaldırır ve şümürz'e doğru ateş eder, şümürz hiç oralı olmaz. Biraz zaman geçer. Ürkek bir sesle devam eder.)* Hatırladığım kadarıyla bu tabanca kuru sıkıydı, yoksa odanın içinde oraya buraya sıkacak halim yok ya, hem de birilerini yaralama tehlikesi varken. *(Bu andan itibaren, yılanın etrafında dönen büyücüler gibi, şümürzün etrafında dönmeye başlayacaktır.)* Böyle sakıncalı davranışlara maruz kalmaya sesini çıkarmayan insanlar, düşünen saz[7] payesine sahip olmayı da hak etmezler... Ama gene de dönüyor[8]!.. *(Pencereye ateş eder, camlardan biri gürültüyle parçalanır.)* Kuru sıkı... *(Tabancaya bakar, sonra fırlatır atar.)* Cehennemin dibine kadar yolu var bu zatın, hiç bana dert değil. Envanter çıkarmak için zaman gerek ve benim zamanım yok. Eskiden vardı gerçi, şöminenin üstünde dururdu, bir kutunun içinde. *(Diz çö-*

ker, kulağını yere dayar, dinler.) Yukarı çıkarmayı unuttular herhalde. *(Üniformasını çıkarır, uzun içlikleriyle kalakalır.)* Hiç zamanım yok. Hiç olmadı. *(Sessizlik)* Hayat beş para etmez. *(Bacaklarına bakar, çenesini kaşır.)* Sanırım üstümü giyinmem gerek. *(Valizlerini karıştırır ve klasik bir takım bulup çıkarır, çizgili pantolon, siyah ceket.)* Bak bu kıyafet sanki bir şeyler hatırlattı bana. Bir seremoni. *(Başını sallar.)* Yok... bunlar bir işime yaramaz. *(Ceketini yere fırlatır ve en başta çıkardığı giysileri geri giyer.)* Ha şöyle, en iyisi bu. *(Şümürz'ün hafifçe kıpırdandığını fark eder ve geri sıçrar. Uzun bir süre geçer.)* Yalnızlık hissi denen şey, kendi türünden varlıklarla hiç temas kurmamış bir yetişkin bireyde de ortaya çıkabilir mi? Hayır. Demek öyleyse, oldum olası bu yalnızlık hissini duymamda, belki de etrafımı sarmış olan bir ya da birden fazla varsayımsal kişinin parmağı var. Peki, böyle bir fikri ileri sürmeye neden cesaret ediyorum, tam da şu anda girişmiş olduğum akıl yürütme sürecine katkısı olsun diye. *(Bu andan itibaren, valizlerden bir sürü eşya çıkarıp, sanki saygısını göstermek adına adak sunuyormuş gibi, şümürz'ün önüne doğru itecektir.)* Kendimi yalnız hissettiysem, yalnız olmadığım içindi. Bu da demektir ki, eğer kendimi yalnız hissetmeye devam edersem... *(Durur, kapıya gider, tokmağı çevirmeye çalışır, başaramaz, umutsuzluk ve öfke içinde kapıyı yumruklar.)* Bu doğru değil... Ben yalnızım... Vazifemi daima yaptım... Hatta vazifemden fazlasını. *(Biraz zaman geçer.)* Bütün hızımızla geleceğe doğru yol alıyoruz, o kadar hızlı gidiyoruz ki şimdiyi göremiyoruz; arkada bıraktığımız toz duman, geçmişi de siliyor gözümüzden. Hani şu meşhur söz var ya... ööö... şimdi onlarcasını sayarım istesem... *(Zar zor nefes almaya başlar; biraz zaman geçer, sesi çok değişmiştir, cansız gi-*

bi.) Burada, yalnız değilim. *(Çok uzun bir süre boyunca, gözlerini şümürzden hiç ayırmadan, bir şeyler aranır. Gürültü ağır ağır duyulur olur, önce çok uzaklardan, sonra yavaş yavaş, gittikçe yakınlaşır.)* Karut ortadayken gözünü kapamak asla işe yaramaz... Körsen, belki... *(Durur)* Hiçbir şey duymuyorum. *(Daha yüksek)* Hiçbir şey duymuyorum. *(Sarı paketi karıştırır, içinden sebze değirmenini bulup çıkarır, bitkin halde çevirmeye başlar.)* Bir zamanlar hiç olmazsa, büyüklerinin kirlilerini sebze değirmenine atıp yıkayacak bir gelecek nesle umut bağlardık. *(Gürültü şiddetini arttırdıkça, daha çok bağırır.)* Hiçbir şey duymuyorum!!! *(Sebze değirmenini fırlatır, ellerine bakar.)* Tertemiz bu eller. *(Pencereye bakar.)* Latinçiçekleri fena fikir değildi doğrusu, ama hanımelileri de hani daha başka... daha seçkin bir tatmin sağlayabilir. Onlar yenilmiyor... yediklerime dikkat edeceğim. *(Haykırır.)* Yemin ederim! Yediklerime dikkat edeceğim! *(Omuz silker.)* Daha iyi tanıyayım da zevkini daha fazla çıkarayım diye. *(Dizleri üstüne çöker ve haykırır.)* Hiçbir şey duymuyorum! Hiçbir şey duymuyorum! *(Gürültü aniden kesilir, şümürz, durduğu duvarın dibinde yere yığılır, ölü gibidir. Kapının vurulduğu duyulur. Baba ayağa kalkar.)* Hesap mı? Benim verecek hesabım yok... Ben hep yalnızdım. *(Kapı daha ısrarla vurulur, pencereye yaklaşır, ortalık yavaş yavaş kararmaya başlar.)* Hanımeli, gündüzsefasının yerini tutmaz... gündüzsefası taze olur, doğal olur. *(Kapı daha da şiddetli vurulur, pencereye doğru koşar, bir bacağını pencereden sarkıtır.)* Hep yalnızdım... geçmişin tozunda gözüm bir şey görmüyor... *(Sendeler, ayağı kayar, pencereye takılır kalır.)* ...toz, örtü gibi kaplıyor insanları... mobilyaları... mobilyaydı onlar... başka bir şey değil, mobilyaydılar. *(Vuruşlar kesilir, Gürültü aniden, çok*

ama çok yakınlarda duyulmaya başlar, baba el yordamıyla, ayağına destek olması için bir şeyler aranır.) Bilmiyordum... Özür dilerim... *(Kayar ve inleyerek düşer[9])* Bilmiyordum...

Gürültü sahneye hâkim olur... ve karanlık... ve belki kapı açılır, hayal meyal karartılar halinde içeri girerler, şümürzler...

SON

DİPNOTLAR

1. Hizmetçi kadının ismi olan "Cruche"ün Fransızcadaki ilk karşılığı su testisidir. Fakat aynı zamanda "aptal", "enayi" ya da "sersem" anlamında sıkça kullanılan bir sözcüktür. Türkçede bu iki anlama birden uygun düşen bir sözcük olmadığından, "Cruche"ü olduğu gibi bırakmayı uygun bulduk; fakat "Cruche"ü, "sersem" anlamına gelebilecek "düdük" ya da "hıyar" gibi hafif argo kokan bir sözcükle karşılamak pekâlâ mümkündür.
2. "La carte n'est pas le territoire". Önsözde belirttiğimiz üzere Vian, çalışmalarından çok etkilendiği Polonya asıllı bilim adamı ve düşünür Alfred Korzybski'nin meşhur savlarından birini oyununa taşıyor. Semantiğin kurucularından olan Korzybski'nin metnin orijinalinde geçen sözünün yakın karşılığı, "bir ülkenin haritası, toprakları değildir"dir. Fakat Fransızcada "harita" anlamına gelen "la carte" sözcüğü aynı zamanda "kartvizit" anlamına da gelen eşsesli bir sözcüktür. Vian'ın orijinal metninde, baba, komşunun kapısında kartvizitini gördüğünü söyledikten sonra, anne, Korzybski'nin cümlesini söyler. Vian Fransızca dili dahilinde, kendine özgü müthiş söz oyunlarından birini yapar, fakat bunu Türkçeye aktarmanın ne yazık ki imkânı yoktur. Bu yüzden, annenin cevabını "İnsanın kartvizitü başka şey, kendisi başka şey" olarak değiştirdik. Önsözde itiraf ettiğimiz gibi, imkânsız bir görev Vian metnini çevirmek, biraz olsun yaklaşmakla yetiniyoruz.
3. Paul Valéry'nin Le Cimetière Marin (Deniz Mezarlığı) şiirinin dizeleri: "Le vent se lève!... il faut tenter de vivre!" (Rüzgâr çıkıyor!... Yaşama tutunmak gerek!)

4. III. Napoléon, 1860 yılında Çin'e askeri bir sefer düzenlemiş, ekim ayında Pekin şehri alınmış ve Yaz Sarayı yağmalanmıştır.
5. Boris Vian'ın pek haz etmediği, Figaro gazetesinin muhafazakâr tiyatro eleştirmenini Jean-Jacques Gautier.
6. "Son et Lumière" Tam Türkçe karşılığı "Işık ve Ses" olan bu terim, bir binanın ya da tarihi bir kalıntının duvarına yansıtılan ışık efektlerine, canlı müzik ya da bir anlatının eklenmesiyle oluşturulan bir gece gösterisi için kullanılır. İlki 1952 yılında Fransa'da, Chambord şatosunda gerçekleştirilen bu etkinlik, daha sonra dünyanın farklı yerlerinde de uygulandı. "Işık ve Ses" karşılığı Türkçede bu etkinliğe işaret eden bir anlam içermediğinden, "gösteri" demekle yetinmeyi uygun bulduk.
7. Pascal'in sözü: "L'homme est un roseau pensant." İnsan, düşünen bir sazdır.
8. Galileo Galilei'in dünyanın döndüğüne dair savını destekleyen meşhur sözü: "Eppur si muove!"
9. Vian'ın metninde baba "kayarak düşer" fakat nereye düşer? Tekrar içeri mi yoksa pencereden aşağı mı? Cevabı metinde tam olarak belli olmayan bu soru Vian'a sorulduğunda, Vian, babanın tekrar içeri düştüğünü söylüyor. Fakat oyunun birçok farklı temsilinde, babanın dışarı düştüğünü (yani pencereden aşağıya) eklemek gerek.